

LA FÉDÉRATION BALKANIQUE

BIMENSUEL

ORGANE DES PEUPLES OPPRIMÉS ET MINORITÉS NATIONALES DES BALKANS

БАЛКАНСКА ФЕДЕРАЦИЈА
BALKANSKA FEDERACIJA
ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ

БАЛКАНСКА ФЕДЕРАЦИЈА
FEDERACIONI BALKANIK
FEDERATIJA BALCANICA

بالقاز فدراسیونی

BALKANSKA FEDERACIJA

POLUMJESEČNIK

GLASILO POTLACENIH NARODA I NARODNIH MANJINA BALKANA

Svima prijateljima „Balkanske Federacije“!

Administracija lista saopštava svima svojim čitaocima i prijateljima, da su liste za prikupljanje priloga već razaslate u svima važnijim gradovima Evrope i Amerike.

Administracija je uverena, da će prijatelji i saborci, uvereni u plodonosnost ideje «Balkanske Federacije» — Savez Slobodnih Republika Radnih Masa Balkana — razviti maksimum napora za provodjenje ove akcije i obezbedjenje njenog punog uspeha.

Mole se naši prijatelji, koji još nisu dobili liste, da ih odmah zatraže.

Bit ćemo zahvalni skupljačima, ako budu organizovali skupljanje tako, da mogu poslati priloge na datu im adresu najdalje koncem aprila, kada ova akcija prikupljanja priloga i pretplatnika treba da bude potpuno završena.

Uvereni, da će naši prijatelji odgovoriti revnosno svojim dužnostima, administracija ih pozdravlja i blagodari unapred.

Administracija

Proces 29-orice u Beogradu

Beograd, početkom marta

Državni sud militarističko-fašističke diktature završio je 6. marta proces protiv 29 radnika i intelektualaca iz Beograda, koji se već od avgusta 1929. godine nalaze u kazematama beogradske policije. Osudjeni su: Antun Klemenčić obalski radnik na 4 godine, Antun Festini keramički radnik na 10 godina, Momčilo Djordjević odvjetnički perovodja na 12 godina, Radoslav Ljumović poštanski činovnik na 1 godinu, Dragutin Kostić činovnik u ministarstvu gradjevina na 1 godinu, Branko Solarić trgovački nameštenik na 6 godina, Maršević stolar na 1 godinu, Gojko Samardžić student (u begstvu) na 10 godina, Dragutin Petrović keramički radnik na 2 godine, Ivan Milutinović student prava na 6 godina, Sreten Žujović bankovni činovnik na 6 meseci. Svi su bili optuženi zbog komunističke propagande.

Optužba osnivala se u glavnom na «priznanjima», koja su davana pod pritiskom strahovite tuče u zatvoru; i na policijskim terećenjima. Jedan od «glavnih svedoka» bio je slaboumni Stevan Molnar, koji je iz straha pred tučom sve «priznao», što je policija od njega tražila, pa medju ostalim čak i potvrdio, da je 13. avgusta delio letake, premda se već od 1. avgusta nalazio u zatvoru (!).

Dvojica uhapšenih iz grupe 29-orice ubijeni su od dželata krvave militarističko-fašističke diktature već nekoliko dana nakon njihovog hapšenja. Bili su to učitelj Bracan Bracanović i glavni sekretar Crvenog Krsta, Vladimir Nešić. Oni su podvrgnuti strahovitim mučenjima. Bracanoviću su željeznim klještim odkidali sve nokte sa prstiju, nogu i ruku, turali mu čovečije govno u usta i u glavu mu čekićem zabijali željezne čavle, dok mu nije pukla lubanja. Svoje odricanje da druge terete, svoje junaštvo, kraj svih mučenja morali su

platiti svojim životom. Nešić bačen je 26. avgusta vezan iz IV. kata policijskog zatvora; Bracanovića su u noći između 27. i 28. septembra agenti odveli na periferiju Beograda i ovde ustrelili.

Ova ubistva bila su jedan od glavnih razloga, zašto je čitava štampa u Jugoslaviji — po nalogu policije — prešutila proces, koji se kroz deset dana održavao u Beogradu. Ovim prešućivanjem procesa hteo je režim da postigne, da izvestitelji strane štampe ne dodju na proces, jer se nije mogli sprečiti, da optuženi na glavnoj raspravi ne govore o strahovitim mučenjima, kojima su kroz sedam meseci bili podvrgnuti u kazematama beogradske policije.

Svi su uhapšeni tučeni volovskim žilama, prebijani su im prsti, noge i ruke, meso im je paljeno zapaljenim cigareta, u usta im je turano govno, a advokatu Rajku Jovanoviću prebili su jedan prst na nozi.

Da bi dokrajčio svoje muke, otvorio si je jedan od uhapšenih žile na ruci. Dok mu je krv prskala iz rana bio je nadalje tučen dok se nije obesvestio. Novinara Bilbiju, studenta Milutinovića i lekara dr. Četkovića morali su preneti u bolnicu; oni su bili tako tučeni, da u zatvoru nebi ostali na životu. U bolnicu preneti su samo zato, jer se krvavoj diktaturi učinilo ipak previše, da petoricu ljudi iz jedne grupe ubije. Muke uhapšenih nisu prestale ni onda, kada su predati sudu. Sudu su predati samo akti, a optuženi i nadalje su ostali u policijskom zatvoru.

Njihovom se osudom povisuje strahoviti bilanc državnog suda krvave diktature: u godinu dana taj je sud u 42 procesa osudio ukupno 159 osoba: 2 na smrt a 157 na 709 godina robije.

Osudjeni, a isto tako i svi radnici i seljaci Jugoslavije znaju, da od fašističkog državnog suda nemaju očekivati nikakove milosti. Oni svi znaju, da će samo mase revolucionarnih radnika i seljaka spasiti njihove borbe iz ruku krvavih dželata kralja Aleksandra i Petra Živkovića i odgovaraju na zločine militarističko-fašističkog režima pojačanom borbom za rušenje krvave diktature.

U toj borbi oni očekuju punu pomoć cele napredne međunarodne javnosti.

Stjepan Karašević

N.

Medju prvima, koji su protestovali protiv procesa 29-orice pred fašističkim sudom u Beogradu, nalazi se Bund

«Freier Balkan» u Berlinu, koji je krvavom kralju Aleksandru, generalu Živkoviću, ministru pravde i državnom sudu poslao protestni telegram sledećeg sadržaja:

«Saznajemo s ogorčenjem o velikom procesu protiv 29 radnika i intelektualaca u Beogradu, koji se provodi u potpunoj tajnosti. Optužba bazira na mučenjima, kojima su optuženi Nešić i Bracanović podlegli. Procesi jugoslavenske militarističke diktature postali su kulturna sramota cele Evrope. Tražimo poništenje optužbe, oslobodjenje optuženih i strogu kaznu za sve krive organe policije.

Bund «Freier Balkan»: Herwarth Walden, Albert Einstein, Prof. Goldschmidt, Thomas Mann, Karin Michaelis, Carl von Ossietzky, Freiherr von Schönauich, Helene Stöcker.»

Društvo Naroda i nacionalne manjine

Nema dugo vremena, što je na veoma bučni način proslavljena desetogodišnjica Društva Naroda. Njegovi tvorci i vodje izrekoše ovom prigodom silu govorcija, da proslave i dignu u oblake njegovu «djelatnost». Predstavnicima Francuske i Engleske i njihovi vazali potrudili su se, da pokažu sve, što je Društvo Naroda učinilo «za ljudski napredak i mir medju narodima».

Medjutim, stvarnost je sasvim drukčija. Društvo Naroda bilo je stvoreno neposredno poslije svjetskog rata.

Njegova zadaća bila je, da održi ropstvo nad mnogim narodima i milionima ljudi — kao rezultat nasilnog stanja, koje su stvorili versalski ugovor o miru od 1919 i slični ugovori ropstva. Trebalo je stvoriti u masama iluziju, da poredak, koga se utvrdili pobjednici iz 1919., ima za cilj: ljudski progres i miran razvitak naroda, dok su zapravo «pobjednici» baš na temelju ovih ugovora nastavili pomoću ove ustanove — prozване «Društvo Naroda» — svoju imperijalističku politiku, kao što i politiku tlačenja i izrabljivanja narodnih masa čitavnog svijeta.

Društvo Naroda bilo je ustanovljeno pred deset godina, da bude u rukama velikih imperijalističkih sila, u prvom redu Englesku i Francusku oruđe njihove politike. Pristup Njemačke i njenih saveznika iz svjetskog rata u Društvo Naroda nije u ničim promijenio karakter ove institucije. Ta nastavlja da služi «pobjedničkim» zemljama kao oruđe, da im očuva plijen, koji su im dodijelili ugovori «o miru», ona im pomaže, da utvrdi i sankcionise njihovu politiku tlačenja. Dosta je samo analizovati «solucije» Društva Naroda u pitanju razoružanja, njegovu «riješenja» u konfliktima izmedju Italije i Grčke u 1922., izmedju Engleske i Turske 1924 u pitanju Mosul, kao što i njegove odluke u raznim drugim pitanjima, koja se tiču raznih drugih zemalja, da se uvjerimo, da je Društvo Naroda u svojoj «djelatnosti» vodjeno samo interesima velikih imperijalističkih sila i njihovih vazala, tlačitelja ne samo naroda, koje podjarmljuju, nego i svojih vlastitih naroda.

Dolazimo takodjer do istog zaključka, ako ispitamo odluke Društva Naroda u pogledu nacionalnih, kulturnih i vjerskih manjina.

Kada su «pobjednici» izradjivali ugovore o miru 1919. i kada su dijelili nove granice između država, koje su učestvovala u svjetskom ratu, nijesu mogli, a da ne vode računa o novom stanju, koje je stvorila činjenica, da je preko 50 raznih naroda i preko 35.000.000 ljudi, više od šestine srednje i jugoistočne Evrope, brutalno ukalupljeno u posve tuđe političke jedinice. U mnogobrojnim zavojevačkim zemljama sačinjavaju nacionalne manjine trećinu stanovništva, u drugim dapače polovinu. Narodne manjine sačinjavaju u Rumunjskoj 35% stanovništva, u Poljskoj 40%, u Jugoslaviji i Češkoj preko 60%. Bilo je posve naravno, da se je moglo predvidjeti, da će u ovakvim okolnostima nacionalne manjine biti prisiljene, da manifestuju svoje nezadovoljstvo radi neprihvatljivog i neodrživog stanja, u koje su bile bačene — protiv njihove volje. Ovo se je nezadovoljstvo moglo očitovati: revolucijom, ustancima ili drugim oružanim pokretima, koji bi bili kadri, da osujete planove tlačitelja. Da izbjegnju takvim nezgodama, poslužise se tlačitelji lukavošću. Oni odlučise, da prevare nacionalne, kulturne i religiozne manjine, a radilo se je vrlo često o čitavim narodima, koje se je jednostavno metnulo u rubriku narodnih manjina. U tu svrhu, uvedoše «pobjednici» različite klauzole u ugovore «o miru» i insceniraše specijalne ugovore, «da zaštite» nacionalna, kulturna i religiozna prava ovih manjina. U ugovorima «o miru» bile su utanačene posebne klauzole, na temelju kojih pobjedne zemlje primiše obvezu, da priznaju specijalna prava različitim narodima, koji se nalaze na njihovom teritoriju. S druge strane, male «pobjedničke» zemlje, kao što Jugoslavija, Rumunjska, Grčka, koje su postale velike,

uslijed toga, što su im dosudjeni milioni ljudi, druge narodnosti, i neke nanovo stvorene države, kao što Poljska i Čehoslovačka, primiše na temelju specijalnih ugovora obvezu, da će narodnostima, koje se nalaze na njihovom teritoriju, garantovati nacionalna, kulturna i religiozna prava. Druge nanovo stvorene države, kao što Estonska, Letška, Litavska i Albanija, zaključise same takve obveze putem specijalnih deklaracija, koje uputiše na Društvo Naroda. Što se tiče velikih imperijalističkih sila, koje su izradile i druga nametnule ugovore «o miru», one jednostavno izjaviše, da na njihovom teritoriju nema nacionalnih manjina i stadoše, da prema ovim «ne postojećim» manjinama primjenjuju brutalnu politiku onarodnjavanja. To je slučaj sa Italijom, koja podjarmljuje preko milion Njemaca, Slovenaca, Hrvata i Grka: to je slučaj sa Francuskom, koja ne priznaje nikakva prava Alžasanima, Korsikancima, Talijanima, itd.; to je slučaj sa Engleskom, koja ugnjetava Grke na Cipru, Talijane na Malti, Irce, Kelte, a da ne govorimo o stotinama miliona kolonijalnih i polukolonijalnih naroda, koji stenju pod engleskom čizmom.

Kakvi su bili rezultati ovih — tako svečano primljenih — obveza u korist nacionalnih manjina? Jesu li narodne i druge manjine zaista dobile prava, pa i najelementarnija? Predobro je poznata žalosna istina! Pa, kada je ovo Društvo Naroda proglašeno kao jamac i kontrola klauzola u korist nacionalnih manjina, što je ono poduzelo, da ove manjine doista i dobiju, barem ova tako ograničena prava, koja su im tako svečano obećana, a poslije tako perfidno uskraćena.

Potpuno ništa.

U nekim zemljama uživaju narodne i druge manjine neka sićušna prava i neku veoma skučenu slobodu. U nekim rijetkim krajevima nalazimo možda po koju narodnu školu ili koju drugu nacionalnu ustanovu nacionalnih manjina, ali to su veoma rijetki slučajevi. Izuzevši Sovjetsku Uniju, gdje je nacionalni problem pravedno i potpuno riješen, gdje neruski narodi uživaju potpuna nacionalna i kulturna prava, gdje nema gospodujuće, ni podjarmljene nacije, — izuzev dakle Sovjetsku Rusiju, nijedna druga zemlja nije stvarno priznala nacionalnim manjinama nacionalna i kulturna prava. U pravnom pogledu još su nacionalne manjine građani drugog reda: ekonomski, još su više izrabljivane nego li odnosi slojevi gospodujuće nacije; porezno, one su uništavane osobito teškim porezima; javne službe gotovo su im apsolutno onemogućene. Nacionalne manjine ne mogu se služiti svojim jezikom u saobraćaju sa vlastima. U socijalnom pogledu, radne mase nacionalnih manjina više su tlačene nego li one vladajuće nacije. Itd., itd.

Radi svega ovoga, nacionalne manjine veoma su nezadovoljne u evropskim zemljama, njihovo nezadovoljstvo raste svaki dan i očituje se u veoma oštrim protestima, u nekim krajevima i oružanim ustankom.

Jedan veliki broj nacionalnih i drugih manjina, u nadi, da će velike sile možda htjeti da ispune svoja svečana obećanja, da će im garantovati njihova nacionalna i kulturna prava, obratio se je u svom očaju na Društvo Naroda i tražilo od ovoga, da intervenise, e da se stvarno primjene klauzole garancije i zaštite. One predadoše u Ženevi memorandum i žalbe. Najveći dio ovih dokumenata bio je bačen u koš, a da ih se niti ne registruje. Jedan stanoviti dio bio je predan specijalnom komitetu, koji je njima napunio arhiv, a da nije nikako po njima postupio. Ove su žalbe bile, medjutim, veoma bogate dokaznim materijalom, ali ih se je, u najljepšem redu, metnulo u akte, zajedno sa odgovorima država — protiv kojih su bile uperene —, u kojima se jednostavno kaže, da su sve činjenice, koje se u žalbama navadaju, netačne. Tužioc ne doznaju uostalom nikada, što je Društvo Naroda učinilo sa njihovim žalbama. Naprotiv, države protiv kojih su ove tužbe

upućene, kao članovi Društva Naroda imaju pristupa u njegove kancelarije i tu se tačno izvještavaju o imenima tužitelja, pa onda podvostručno teror protiv njih i protiv manjina, koje ovi predstavljaju.

*

Ali javni prosvjedi protiv režima, čija su žrtva narodne manjine, uzeše toliko maha, da je Društvo Naroda bilo prisiljeno, da pitanje narodnih manjina metne na dnevni red jedne od svojih sjednica. Izrečena mišljenja zvaničnih predstavnika Društva Naroda o sadašnjem i budućem položaju nacionalnih i drugih manjina najbolje su pokazala, kakovo tumačenje i kakav smisao su htjele dati velike «pobjedničke» sile odnosnim klauzulama u pogledu zaštite nacionalnih manjina.

Usprkos svih nastojanja Švajcarske, Finske, Holandije i ostalih malih evropskih država, da postignu neke garancije za nacionalne manjine, usprkos velikog interesa, koga je prividno pokazao Stresemann, u pogledu nacionalnih manjina, osobito u pogledu njemačkih narodnih manjina u Poljskoj, teza Savjeta Društva Naroda ostala je uvijek ona ista, koju je 1925. izrazio predstavnik Brazilije, Franco Mella: da su klauzole za zaštitu narodnih manjina prekarne, da je postupak, koji je sada na snazi (?) — nema uopće postupka na snazi, koji bi bio u korist manjina — isto tako prekaran, privremen i prolazan, i da se mora nastojati da se narodne manjine asimiluju. Predstavnici tlačiteljskih zemalja, osobito predstavnik

Francuske, branili su sa jednakim cinizmom svoju politiku ugnjetavanja. Nacionalne manjine moraju da dobiju utisak da mi mislimo na njih, izjavio je Briand. Ugovori o miru su neprikosnjeni i neće se nikako dopustiti, da se nacionalne manjine huška i hrabri protiv suvereniteta države, izjaviše jednoglasno predstavnici ugnjetavačkih država. I ova politika, politika je Društva Naroda, koju ono provodi u pogledu nacionalnih manjina — od samog početka svog opstanka.

Ipak se je našlo predstavnika nacionalnih manjina, koji, ima nekoliko godina, drže kongrese u Ženevi (kongresi komiteta nacionalnih manjina) i tako podržavaju uvjerenje, da će Društvo Naroda ispuniti svoju dužnost i zahtijevati stvarnu primjenu klauzola o garanciji i zaštiti u korist nacionalnih manjina!!!

Ali i ovi utopisti počinju sada da sumnjaju u «dobru volju» vodećih krugova u Ženevi i da izjavljuju, da Društvo Naroda nije dosada dokazalo, da je preuzelo «efikasnu» zaštitu narodnih manjina. Ali oni postavljaju sada ovo tvrdjenje samo zato, jer nacionalne manjine, same, izjavljuju na sav glas, da im Društvo Naroda neće i ne može garantovati nacionalna prava, da je ono samo organ velikih i malih imperijalista.

U našem budućem broju ispitat ćemo politiku Društva Naroda u pogledu potlačenih balkanskih naroda i narodnih manjina.

D. Vlahov

Službeno organizovanje „oduševljenja“

Režimska štampa dnevno današa, novinske vijesti i cirkuske reklame o pripremama, koje se sada vrše u Zagrebu i savskoj banovini za odlazak «najveće», «najznačajnije» i «najsjajnije» deputacije, koja je do sada išla na poklonjenje kralju. Beogradsko «Vreme» naročito podvlači, da će ta deputacija biti sastavljena od jednu hiljadu lica i sve bivših narodnih zastupnika, bivših oblasnih poslanika, bivših članova glavnog odbora i mjesnih odbora HSS i HFSS, dakle isključivo svih lica koji su imali učešća u partijskom političkom životu, a koji su kao i najšire narodne mase «beskrajno» oduševljeni za djelo Nj. V. kralja od 6 januara i 3 oktobra.

Ovaj cinizam plaćene režimske štampe prelazi granice i beskrajne režimske podlosti, jer je svakome već danas jasno, da nema poštena čovjeka u Hrvatskoj, koji bi bio oduševljen krvavim režimom, a strani svijet ipak zna, da u Hrvatskoj danas vlada: diktatura umjesto slobode; vojnička sila umjesto građanskih prava; policijski ukazi umjesto slobode štampe; da hrvatski narod bježi iz svoje domovine, jer ga tjeraju žandari kao političkog krivca ili ga, gospodarski uništena poradi političkog bankrotstva, tjera glad sa očinske grude.

Kako je hrvatski narod «beskrajno oduševljen» za velika djela krvavog kralja od 6 januara i 3 oktobra, najbolje nam rasvijetljaju povjerljive naredbe upravnih vlasti u hrvatskim zemljama, gdje — prema tvrdjenju režimske štampe — vlada to beskrajno i nepatvoreno oduševljenje.

Mi ćemo se danas ograničiti i objaviti — iz mora takvih naloga — samo dva akta, koje su izdale policijske vlasti baš u kotaru Sisak, u nekadašnjem izbornom kotaru Benjamina Superine, koji je za pare i zagrebačko javno bilježništvo (koje mu nosi 50.000 mjesečno) izdao hrvatski seljački pokret i još za živa Stj. Radića ljubio ruke tlačitelja i grlio se sa svim odrodima i izdajicama hrvatske oslobodilačke borbe. Dok se njegov slični drug Ivan Radić čudi u režimskom «Seljačkom Glasu», zašto hrvatski seljaci stoje prekrštenih ruku i pasivno promatraju njegov «narodni posao», dotle gospoda Superina i Rittig, seljački odmetnici i lažni federalisti spremaju nove cirkuske pohode kralju-diktatoru i svojim inim gospodarima. Pošto to ne ide milom, pomaže im policija silom. Evo na. pr. kako policijske vlasti baš u Sisku naredjuju, da se organizuje «beskrajno oduševljenje». Kada je izišao ukaz od 3 oktobra o novom državnom imenu i podjeli zemlje u nove upravne jedinice, požurio se je sreski poglavar, da stvori ipak malo oduševljenja, pa je upravio na općinsko zastupstvo u svome srežu ovu okružnicu:

Sisak, 7. 10. 1929

Strogo povjerljivo

Općinskom vijeću

Bilo bi poželjno, da načelnik sazove čim prije općinsko vijeće, da prisutnim vijećnicima u oduševljenom patriotskom govoru protumači historički značaj proglašenja naše države Jugoslavijom i da naglasi važnost podjeli države u banovine. Osim toga, bilo bi umjerno, da općinsko vijeće predloži tekst zahvalnih brzojova, koje se imaju upraviti Nj. V. kralju i Predsjedniku Ministarskog Savjeta. Za to prilažem u prilogu jedan primjerak, kako treba formulirati ove brzojave. Svracam po-

zornost opć. vijeća, da pod ličnu odgovornost načelnika ne smije doslovno prepisati ovaj poslani tekst, nego mora na temelju priopćenog teksta da sastavi pozdravni brzojav.

Sreski poglavar
potpis nečitljiv

Priloženi formulari pozdravnih brzojava

1.

Nj. V. Kralj Aleksandar I

Beograd

Općinsko vijeće u . . . . . sreza Sisak, prigodom proglašenja zakona o nazivu države i podjele države na banovine, sa oduševljenjem i beskrajnim veseljem radi oživotvorenja stogodišnjih težnja, izražuje V. V. duboku zahvalnost i nepokolebivu podaničku odanost sa uvjerenjem, da će naš narod u velikoj i moćnoj Jugoslaviji, pod mudrim vodstvom našeg Kralja naći sredstva za najmirniju i najsigurniju budućnost. Živjela Jugoslavija! Živio jugoslavenski kralj Aleksandar I.

Načelnik:

2.

Njegovoj Ekselenciji General Petar Žinković, Predsjednik Ministarskog Savjeta, Ministar Unutrašnjih Djela, Adjutant Nj. V. Kralja

Beograd

Općinsko vijeće u . . . . . srez Sisak, sa oduševljenjem i dubokom radošću izjavljuje V. E. svoju zahvalnost prigodom proglašenja naše države kraljevinom Jugoslavijom i podjele države na banovine i izražuje svoje uvjerenje, da će pomoću ovog imena nastupiti sretnija i bolja budućnost našem narodu.

Načelnik:

Kada su načelnici-komesari primili ovo «naredjenje», da hitno po ovome postupe, bila je dvorska kancelarija bombardovana depešama-zahvalnicama.

Sada jedna grupa odmetnika i izroda organizuje «najveličanstveniju» predstavu u ovoj odvratnoj komediji policijski organizovanog lojalnog i patriotskog oduševljenja. Superini se priključio i glasoviti Karla Kovačević, koji sada po receptu bivšeg urednika «Narodnog Vala» Dragutina Bubića koješta lupeta, kako on tobože ne može izostati, kada se radi za hrvatsko selo (!). Nakon zadnje audijencije kod ubojice svog vodje i učitelja, naš je Karla regbi posvema zaboravio na batine, koje su mu žandari kralja Aleksandra udarali po golom tijelu u sred njegova rodnog sela, ili se je možda poplašio, da ih opet ne dobije. Hrvatska sela slič, naime, utvrđenim logorima, prepuna su žandara i policijskih konfidenata. To je najbolji znak, kako se sigurno osjeća režim u ovom «beskrajnom oduševljenju».

Režim se boji, da mi našem raspoloženju ne dademo konkretnu formu i on je tada — bio i bitisao.

Mi smo na tom putu i diktatori mogu biti sigurni, da će hrvatski narod doprinijeti svoje, da ovom režimu ne bude spomena ni traga, pa da u zajednici sa svojom braćom, radnicima i seljacima, ostalih potlačenih balkanskih naroda uredi svoju radničku i seljačku državu i osigura vlast radnog naroda.

Zagreb, 15. III. 1930

Krešimir Ivačić

БАЛКАНСКА ФЕДЕРАЦИЯ

ДВУСЕДМИЧЕН ВЕСТНИК

ОРГАН НА ПОТИСНАТИТЕ НАРОДИ И НАЦИОНАЛНИТЕ МАЛЦИНСТВА НА БАЛКАНИТЕ

До всички приятели на „Балканска Федерация“!

Администрацията на вестника съобщава на всички приятели, че листите за помощи са вече изпратени и пуснати в циркулация в най-важните градове в Европа и Америка.

Администрацията е убедена, че всички приятели и борци за спасителната идея за Балканска Федерация — Съюза на свободните републики на трудящите се маси — ще развият максимум енергия, за да се увенчае тази акция с пълен успех.

Тези от нашите приятели, които още не са получили листите, се умоляват да направят незабавно искане в този смисъл.

Ние умоляваме лицата, които имат тия листи, да организират събирането на помощите по начин, щото да могат да изпратят сумите най-късно до края на месец април, дата на която тази акция за събиране помощи и записване абонати трябва да бъде окончателно приключена.

Убедена, че нейните приятели ще изпълнят дългът си с ревност, администрацията се ползува от случая да ги поздрави сърдечно и да им поблагодари предварително.

Администрацията на «Балканска Федерация»

„Свободни“ избори в Добруджа

Под гнета на фашисткия терор на национал-царанистките банди

(Кореспонденция)

Изборите за окръжни и общински съветници в селата и повечето от градовете в Ромънция, минаха отново под знака на фашистката диктатура и терора на ромънската олигархия.

Загубили всекакво доверие веред трудящите се от села и градове, наблюдавайки тревожно ориентирането на селските маси все по на лево, национал-царанистите и цялата реакционна клика, при безрезервната подкрепа на социал-фашистите, произведоха горните избори при кървав терор, предшествуваша с заплашвания, провокации, масови преследвания и арести.

И в Добруджа — колония на ромънския империализъм и обетована земя за ромънската бюрократия — «демократичното» правителство на Маниу-Михалаке подготви и произведе окръжните и общински избори чрез нечуван терор и засилен изключителен режим над добруджанското село и град, зарегистрирайки в тъжната история на тая почернена страна, период на нови изтъпления и тормоз, а добруджанската буржоазия и реакционната клика от платени агенти пеят осанна за успехите на национал-царанистичната демокрация, като на лево и на десно тръбят, че изборите се извършиха спокойно (?) ... и минаха «без произшествия».

Реакционното правителство на Маниу-Михалаке искаше и чрез тия избори да затвърди режима на буржоазната диктатура, да задуши заплашващата революционна вълна на работната класа и специално на добруджанския селянин и еснаф, който в последно време се явява като важна и сериозна сила за политическите цели на ромънските правителства спрямо Добруджа.

Режима на насилие и фашистки произволи зарепистрира и сега нови полицейски произволи, посегателства и арести. Вестник «Народна Дума», който решително застана на страната на угнетените националности и трудящи се от Добруджа, бе една от близките прицелни точки в похода за нови предизборни изтъпления. Този народен борец, защитник на широките угнетени селски и градски маси (без разлика на национален характер) издигна смело лозунга за единния фронт на потиснатите и за участието на добруджанци на страната на работническо-селския блок.

«Дързостта на развилнелите се» около Народна Дума, требваше да се смаже. Добруджанската Революционна Организация (ДРО), верен вожд на революционния добруджански народ, който в тоя момент на предизборни борби масово разпространи веред добруджанци, особено в селата, своя нелегален позив — предизборен сигнал за борба — требваше да бъде ударена. Този беше лозунга на правителството и неговите агенти.

Това даде повод на ромънските власти, подпомогнати от добруджанските чорбаджии, да свържат нелегалния позив на ДРО с «Народна Дума», а в «Единство», орган на българските миноритари и девегионски фашизъм, и този път изигра ролята на агент-провокаатор, сочейки на власта за автор на позива редакцията на Народна Дума.

Резултата беше: масови обиски, обиск в редакцията на Народна Дума и в дома на редактора, обиски в къщите на сътрудниците на вестника и в тия на членове на Работническо-селския блок, заплашвания, че народна кръв ще се лее и пр.

Разбира се, вжоръжените бездельници от «Войнички сателор» начело с кучовлашките банди беха в случая на поста си: с заплашвания и терор власта попречи на печатарите-притежатели в Добрич и Силистра, да печатат предизборния позив; другарите от тия градове прибегнаха до съдействието на кюстенденските другари като докараха специален словослагател от Добрич. Полицията пристигна в печатницата в Кюстенджа и конфискува позива, като арестува работническо-словослагател, който след като бе подложен на жестоки изпитания, избега от затвора, а члена от Работническо-селския блок в Кюстенджа, работника Нинеску, след като пое отговорността за редакцията на позива, бе арестуван и на втория ден съден по закона за защита на държавата и осъден на 15 дена тъмничен затвор. Реакционната преса на шантажистите от «Универсул» и «Мареа Неагра» от Кюстенджа пишат тревожно за «страшни комитаджийски разкрития в Добрич и Кюстенджа». В Силистра, Добрич и в Кюстенджа всички привърженици на блока беха под строг полицейски надзор, като не се позволяваше на работни-селския блок да свика публични предизборни събрания.

На 22 февруари, голем брой работници и представители на работни-селския блок от Добрич, се отправиха към съда, за да заверят по случай общинските избори своята листа, придружени от множество работници и младежи, дошли в знак на солидарност да охраняват другарите си от евентуалното нападение на правителствените банди, които се опитвали да ги еплашат с оръжие и пръснат, но благодарение на организираната им съпротива, те не успеха. Листата с големи усилия и протести бе заверена, като и председателя на съда се опита да спъне заверката.

Под баналния претекст че работниците «готвят бунт» полицията незабавно изпраща много вжоръжени полицаисти, които при пристигането си се опитаха да извършат арести над струпалото се работничество, но на полицейските провокации работническото отговаря с организирано възпрепятствие и протест: «Долу терора»!

След като работниците освобождават от ръцете на бесно развилнелите се полицаисти и вжоръжена банда арестуваните си другари, влизат в съда, но при излизането им, разбойническата вжоръжена шайка и полицаисти се нахвърлят върху тях и арестуват 25 души младежи. Полицията е та през и нелия град е под терор. На 22 вечерта започват масовите арести: арестувани са десетки работници и техните представители. На 23 числото на арестуваните се увеличи на 40 души. Арестуваните са били зверски бити, особено е бил изтезаван работника зидар Велико Маринов и още един, на които са разгъвали краката и са били удряни с тояги в гърдите до безсъзнание. След няколко дневен арест и раз-

карване, повечето са били освободени, като са задържани работниците Киро Стефанов, Близнаков, наново арестувания словослагател — Ганчо Петров и Марин Стойнов; те са дадени под съд пред военния съд за неlegalна дейност; към 3 тоя месец в затвора остават само Сократ Близнаков и Г. Петров. Изпратени в Кюстенджа за да бъдат съдени от военния съд, те са обявили гладна стачка.

Терора в селата, при заверката на кандидатните листи на работн.-селския блок, е бил потресающ. Но въпреки кървавия терор, мотивиран с легендите за «нови конспирации», комунистически «ядра», «революционни комитети» и «ново комитатджийство», добруджанци не се уплашиха; при опита на реакцията да смаже революционния подем на добруджанското село, добруджанци най-енергично изразиха и тоя път своето отвържение и недоволство спрямо режима на националното и економическото потистничество, спрямо ромънската олигархия и добруджанската продажна буржоазия.

Сведенията, предадени от самата реакционна преса, говорят ясно за куража и за успехите въпреки терора и въпреки бойкота на добруджанци. Досегашните резултати от изборите са следните: В изборите за окръжни съветници, в които работн.-селския блок не взе участие, беха пуснати повече от 3000 бюлетини с лозунга: «Да живее Добруджанската Революционна Организация (ДРО)» «Да живее комунистическата партия». В изборите за селско-общински съветници (в градовете ще се произведат след 9 март), в много села правителството е било, като в Каварненско — в селата; Каранча, Сатълмъш има избрани няколко съветници; в Кюстендженско, в Дурацкулак и други села има също тъй избрани съветници на блока. В Силистренско в селата Екинджи и Аратмаджа, блоковата листа бие правителствената, като общината е в ръцете на блока; между съветниците са избрани и двама представители от Екинджи на турското население. В село Калипетрово също тъй листата на блока има болшинство (от 320 гласувачи — 250 са за блока), в село Бабук 4 съветници от блока (от подадени 357 гласа — за блока 237), в Алфадар общината е спечелена от блока (от 500 гласувачи, 300 за блока) и още други села, от където резултатите не са известни.

Тревожния сигнал на реакцията, за засилващия се комунизъм в Добруджа, говори ясно за революционното съзнание на добруджанци.

Добруджанци заставаха на страната на Работническо-селския блок, за да подкрепят своята революционна организация и докажат за лишен път, че пътя който те мислят да следват в борбата за своето освобождение, е пътя на масовата революционна борба, в един фронт с революционното работничество, под ръководното знаме на ДРО и Комунистическата партия.

Резултатите от тия избори са заслужен плесник за добруджанските унетители; те доказаха, че нито терора, нито кървавите масови изтвърления, нито многобройните «кървави добруджански штеки», нито масовите арести над добруджанци, не ще спрат надиганата се революционна вълна, която в близък ден ще се изрази в масова революционна борба, която ще помете режима на потистничеството.

Д. Доростолски

Македонския „свинк“

По повод една статия на Макс Фишер

За просветената европейска общественост македонският въпрос съществува не от скоро. Като обособена географско-икономическа единица в средата на Балканския полуостров, Македония е била от край време предмет на различни изследвания. Но особено често започнаха да говорят и пишат за нея, от като там се турна началото на едно политическо брожение всред населяващите я народности за тяхното национално освобождение. От тогаз, от преди повече от половин век, македонския въпрос е бил най-злободневната тема на балканските и европейски политики, среща се много често в разните дипломатически рапорти и документи, в вестници и списания, с една дума, той е стоял в центъра на тъй наречената балканска проблема.

Обаче, въпреки този безспорен факт на историческа и политическа известност, все още има хора, и то дублности, за които македонския въпрос е свинк, загадка. Към тия последните принадлежи и публициста д-р Макс Фишер, който е написал в броя от 11 януари т. г. на «Дойче Алгемайне Цайтунг» една статия под заглавие: Македонския «свинк».

Какво пише д-р Фишер в тази статия? Как разглежда той македонския въпрос?

«Едва ли има днес в Европа една политическа проблема, която да е толкова много оспорвана, както македон-

ската. София и Белград водят една много усилена пропаганда, за да произведат пред общественото мнение впечатление, че македонците са българи или че те са сърби и от това да теглят заключението, че Македония пак трябва да бъде под България или пак за винаги тя трябва да остане под Сърбия. Главната задача на официалните и полуофициални пропагандистични бюра в София и Белград е да може да спечели интересувалците се от тая проблема чужденци за една от тия тези. И двете страни, до колкото могат, се стараят да вършат това по отношение на всеки журналист, който пътува на Балканите.»

Така предава г. Фишер отношенията на България и Сърбия към македонския въпрос. Истината изисква да подчертаем, че казаното от него в този пункт е повече от верно. Борбата между тези две балкански държави за господство над Македония датира от десетилетия насам. Целата вътрешна и външна политика на България и Сърбия се обуславя изключително или почти изключително от този основен за тях въпрос, как да се завладее Македония. В изпълнение на тая заветна мечта те върнеха всички свои материални и духовни сили, като и на път и кръстопът пъха и още продължават да пеят една и съща песен: българиите — че Македония е населена само с българи и, следователно тя трябва да принадлежи на България, а сърбите — че македонското население е чисто сръбско и затова тази страна трябва да остане за винаги под сръбско владичество. В този дух на «великоплеменни идеали», те възпитават и възпитават цели поколения. В името на него те водиха няколко взаимноизстребителни войни, пак в името на него те са готови да отпочнат нови такива.

Защо е този интерес към Македония — това е ясно за всеки горе-доле запознат с балканската проблема, то е подчертано и от самия г. Фишер — защото, «който владее Македония, той има хегемонията на целия Балкан», т. е., той има не само економическите богатства на тази преробата страна, но и най-важното е, че той има военно-стратегическото господство на Балкана. Тази истина е основната причина на историческата ненавист между балканските държавици, тя е и ще бъде основата на досегашните и бъдещи борби между тях.

Така, македонския «свинк», от въпрос за национално освобождение на македонския народ, стана ябълка на раздори за балканските завоеватели и разменна монета на великите империалистически сили, които винаги са стояли зад балканските политически и военни пертурбации, направлявайки ги съгласно собствените си интереси. Така, този «свинк» стана и най-дълбоката гробница за цивилизацията и прогреса на балканските народи.

Но г-н Фишер не го разбира така. Ето как той го разгледва:

«Македонците не са нито българи, нито сърби; както тия двете последните, те представляват едно особено племе от югославянската националност; те имат свой собствен език, който е много близък до черковнославянския език и се отличава както от българския, така и от сръбския езици; те имат свои народни песни и обичаи, при все че те имат много нещо общо както с българите, така и с сърбите. Ала македонците имат една модерна литература в европейската смисъл на думата. Като писмен език, македонца изучава или българския или сръбския; с изучаването на азбуката се решава въпроса за неговото българизиране или сръбизиране. Понеже българите, македонците и сърбите много близо стоят един до други, то още в първото поколение е възможно техният асимилиране било от българската, било от сръбската култура. До като Македония се намираще под влиянието на българската черква, неговата малобройна интелигенция беше побългарена, а днес македонската младеж, която се учи колкото да може да чете и пише, се възпитават чрез сръбските училища и черкви в сръбски дух и тя ще бъде с също такъв успех посърбена, както техните бащи беха побългарени.»

В случая г. Фишер не казва нищо ново. Това е официалната теза на великосръбската наука (Цвиич) и на официалната великосръбска политика по отношение на Македония и македонския въпрос. Този последния е автор на тезата, че македонския народ не е нито български, нито сръбски, а нещо по средата, който нема определено лице в «европейска смисъл», е безформена маса, тесто, от което може да се меси каквото се ще.

А истината, обективната историческа истина е тази, че Македония е едно географическо обособено цело с ясно изразени економически и политически интереси. Тя не е населена с еднороден македонски народ, отличен от българския и сръбския, както проповедва Цвиич — Фишеровата теза, нито пак е населена с чисто македонско население. В Македония отделна македонска народност не е имало и нема,

както не е имало и нема, например, швейцарска народност. Имамо е и има отделни народности, които, кои повече, кои по-малко, населяват Македония, както има француска, немска, италианска и романска народности, населяващи Швейцария. И както тези четири главни народности, обособени в една географическа, политическа и економическа единица, носят общото название швейцарски народ, така и българиите, гърците, турците, власите, албанците и сърбите, доколкото ги има, родени и живущи в Македония, образуват разнородностната мозайка, която носи общото название **македонски народ**. И всека част от тази народностна мозайка си има отделен специфичен облик, говор, писменост, които са различни от другите македонски народности, но са общи с съответните народности, обособени вече в отделни балкански национални държави. Така, българиите от Македония, които съставляват болшинството от македонското население, говорят и пишат на български език, който е техен матерен език, гърците говорят и пишат на езика, на който говорят и пишат едноплеменниците им от стара Гърция; турците говорят на матерния им турски език, както албанците на албански и пр. И това разноезичие се дължи не на усилията на съответните балкански пропаганди, както «безпристрастно» заключава г. Фишер, а на безспорния исторически факт, че тези народности са племенни части от съответните балкански държави. Твърдението, че българиите от Македония

са рожба на българската Екзархия се оборва от този прост и твърде красноречив факт, че далеч, много далеч преди учредяването на екзархията, българиите в Македония са съществували и те са имали своите народни училища.

Повтаряме, в Македония живее не една, а няколко балкански народности с ярко изразени национални физиономии и съзнание. Но въпреки техното народностно различие, те, благодарение географическата обособеност и стратегическото разположение на Македония в центъра на Балканския полуостров, се чувствуват като едно цяло, което не иска щото неговата родна страна да бъде разпокъсана на части, защото от това страдат общите му економически и политически интереси. Това именно разбиране породи единствено спасителната парола: — Македония трябва да остане само за македонците! И под знамето на това искане македонският народ поведе борба за национално освобождение още преди 40 години, в името на него той и днес я води под ръководството на **ВМРО Обединена**. И тази революционна борба той води еднакво и срещу трите балкански работодатели на Македония, за да извоюва пълната **политическа и економическа независимост на своята родина, която ще бъде равноправен член, в рамките на бъдещата федерация на балканските народни републики**.

Това е то истинската същност на македонския въпрос и само така той ще бъде разрешен.

Сумор

„Секвестър“ върху имотите на българските поданици в Добруджа, добруджанското население, Хагската конференция и добруджанския въпрос

Върху грамадна част от населението на Добруджа, състоящо се в големото си болшинство от малоимотни и дребни собственици (занаятчии, средни търговци и средни и малоимотни селяни), продължава да се прилага и днес, чрез флагрантно незачитане на ромънската конституция и правните буржуазни принципи, реакционно-драконовския закон от 22. декември 1916 година, под надслов «**Закон за поставянето секвестър над имота на неприятелските поданици**», познат в многобройните колекции на ромънското законодателство под наименованието «**Decret № 3234/1916**». Този закон е допълнен в 1923 год. с крайно реакционния «**Закон за ликвидацията имотите на чуждите поданици**», чрез който се поставиха имотите на хиляди добруджанци от български, турски, па и руски произход, под възбрана, въпреки съществуващите граждански закони. Тия имоти беха поставени под пълното разположение на ромънската държава и корумпирана администрация. **По този начин се довърши разрушителния поход на «окончателна економическа разруха» върху отрудения добруджанец и неговото стопанство.**

В целия период от 1878 година до днес, чрез поделбата на Добруджа, пред добруджанското население, в болшинството състоящо се от българи, турци, татари, руси, гърци и др. националности, са се изпречвали всекидневно почти нови и все по-красноречиви исторически факти, които доказват, че с поделбата на единна и целокупна Добруджа, се е създадо нещастие на тая страна, «да бъде цел на завоевания и плячка» в завоевателната политика на ромънските и български правителства, които винаги са насочвали хищните си завоевателни погледи към тая плодородна страна, за целите на своята и чужди буржуазии.

В своята история и Добруджа е била в ръцете на «великите капиталистически сили» като ефикасно средство, било да се изострят конфликтите между двете съседки — Ромъния и България, когато «великите» интереси на големите капиталистически държави императивно съ искали това, било като средство за спогодба и насилствено подчинение, ако разбира се «мира на Европа» е налагал това.

Наред с неколкократните насилилия и ограбвания, които, както българските, така и ромънските правителства са вършили под една или друга форма в покрайнините на денационализаторската си политика спрямо добруджанци от «не-национален» произход, държайки страната под изключителните си законодателства, **економическото съживяване** на страната се извърши и продължава още да се върши и чрез прилагане закона за секвестрите над имотите над чуждите поданици особено над тия на българските поданици.

И тъй като е думата за изкусното маневриране, както на нац.-царанисти, български патриоти-миноритари и най-вече на месната добруджанска буржуазия, **около въпроса за постигнати резултати от респективните дипломации** на Хагската конференция (недавна, през месец януарий), за

което се напредварват да пеят хвалобни песни и осанна, ди-гайки в небесата успехите на фалиралото «Общество на народите» и неговите дипломати около «щастливото» разрешение на висияния репарационен въпрос между България и Ромъния и свързания с него въпрос за секвестър над имотите на българските поданици, то нека разгледаме същността на това «хвалено разрешение», като свържем тоя въпрос с денационализационната политика на ромънската олигархия спрямо добруджанци и с економическата разруха, на която е подложено добруджанското стопанство, за целите и реалната политика на империалистическите държави и техните служители.

Историята на закона и въпроса за секвестрите е следната:

В разгара на общоевропейската война, в 1916 год. ромънското правителство, с оглед на **национал-завоевателната си политика** и с цел да гарантира евентуално загубите, които ромънските чокои и капиталисти претърпеха, изоставяйки (чрез паническо бегство и оттегляне в Молдова), своите имения и грамадни чифлици, принадлежащи до аграрната реформа изключително на боерите и надигащата се градска буржуазия, — излезе с «**закон за поставяне под секвестър имотите на неприятелските поданици**», целейки разбира се чрез това да сплани и застави маса капиталисти германци, австрийци и други, които тогава беха наводнили страната, да заставят или упражнят влияние над правителствата си за изгодите на ромънската буржуазия и нейната завоевателна политика.

Закона в целата си същност и съдържание е безусловно реакционен.

Чрез тоя закон, от деня на обявяване войната между Ромъния и неприятелските държави, се обявиха имотите и всички търговски и индустриални предприятия, принадлежащи на германски, австро-унгарски, български и турски поданици, за секвестирани, минавайки по този начин в пълно владение на ромънската държава.

Член първи от закона установява принципа, кой и на кого имотите следва да бъдат поставени под секвестър, а член 42 от същия закон установява условността му, че «**настоящия закон**» е изключителен, и че той е в сила и ще се прилага до като траят военните отношения», т. е. до установяване мирните отношения между воюващите, а с допълнителен декрет правителството требваше да определи датата на неговото неприлагане, установявайки разбира се и модусите, на ликвидирани с това изключително законоположение.

Но какво стана. Военните отношения между Ромъния и неприятелските ней държави се преустановиха преди повече от десет години. Сключиха се и «мирните» договори в Версайл, Трианон и пр. с тия държави; и ромънското правителство с специален декрет установи, че датата на мирните

отношениja за Ромњия започва от 31. Март 1921 год. Вж-преки това обаче, **изключителния закон за секвестра про-дължава да се прилага и с нищо не се отмени.** Напротив, чрез закона от 1923 год. «Закон за ликвидациjата на имотите на неприjателските поданици», дойде да се узакони и напълно конституционната аномалия на закона от 1916 год., като чрез това той бе засилен с още по-реакционни постановления.

Закона за секвестра е юридическа какафония, която уснорва сама елементарните свети принципи на буржуазното право; това е закона на «великото беззаконие», както често пълти ромњански юристи с вжзмушение са го характеризирали; това е онова погаване **правото на частната собственост**, което буржуазията създаде и създава, в задоволяване хищ-ните грабителски стремежи на господствуюците, особено в Добруджа, за да се завърши онаj верига от чудовишни за-коноположения, като закона за Нова Добруджа, за поданство-то, за проверка на собствеността, за колонизациjата, и се прокара денационализационната политика на ромњанската олигархия и установи тържеството на империализма и над революционнно-надигация се добруджанец.

Този закон се прилага и днес, а това е, разбира се, в пълна хармония с всички законоположения, които реак-ционните и фашистки правителства, вклучително и нацио-нал-царанистите, създават, като верни изпълнители на волята на империалистическите държави и проводници на между-народната им политика, и **най-вече като едно от ефикасните средства, насочени против националните малцинства на завзетите от «Велика Ромњия» области, между които е и Добруджа.**

От друга страна, требваше да се залгват изгладнелите

от войната апетити на корумпираната ромњанска администра-ция. Веднага се предприе поход срещу всички, що е чуждо, и специално против Добруджа, която бе предоставена да задоволи изгладнелата бюрократия. Още в първите моменти от рекупациjата на Добруджа в 1918 год., и особено в нача-лото на 1919 год., тя се нахвърли хищнически върху имота на беззащитни добруджанци: **имотите на хиляди семейства беа обявени за секвестирани.**

Без да се гледа на Юридическото положение на лице-то, с чийто имот се цели да се разполата, пристъпни се към неговото секвестриране, отнимайки се веднага от ръцете на собственика; в най-кратко време се заведеха хиляди басно-словни процеси по донесения на чиновници и всевъзможни агенти на властта, от респективните шаркети, — против граждани на Добруджа от неромњански произход, числото на които беше толкова големо, че местните съдилища едва ли не се занимаваха на първо време само с тех.

Ромњанската официална власт в Добруджа, чрез бързи формалности по процедурата, постави по такъв начин хиляди български и турски семейства, в гражданото си болшинство дребни собственици — предвид че немали доказано формално ромњанското си поданство — в положение, да не бъдат вече стопани на имота си, който те през цел живот с цената на **произход пред кризис и голема разруха.**

Чрез поставяне така под секвестър имотите на хиляди еснафи, малки търговци, работници, дребни и средни селяни, ромњанските правителства поставиха економическия живот на Добруджа и специално на добруджанци от неромњански произход **пред кризис и голема разруха.**

(Следва края)

Д. Доростолски-Добруджа

FEDERACIONI BALKANIK

DY-MUJER

ORGAN I POPUJVEV BALKANIK TE SHTVPUR E I MINORITETEVET NACIONALE

Џ' интереса мpron dhe Џ' qellime ndjek „Bashkimi Kombtar“?

Lidhja anglo-franceze dhe forcimi i pozitës serbe në Ballkan, vjet pat shkaktue njëfarë aktiviteti midis emigrantve shqyptarë qj mbajnë anen e Belgradit. Posa u-shpall diktatura militar-fashiste në Jugosllavi, B. K. e ngrejti zënin dhe e puthi «Doren e Bardhë» pse kjo hodh per dhë ç' do liri kon-stitucionale të shtetit serbo-kroat-sloven. Aj, B. K., nuk u-ku-fizue me dokumentin historik qj i dha opinionit publik të botës në gjūhen frengjishte, por me të shpejtë u turr dhe kundra «ekstremistve» tue mos lanë gjā pa-thanë. Sikurse do t'a kët vū oroe secili, nga fryma e artikujve të botuem në gazeten «Bashkimi Kombtar» shifet se Shqypnia lkundet dhe perkundet vetem prej dy personave: Fan Nolit dhe Ahmed Zogut. Kta të dy, thotë B. K., janë ata qj e kanë marrë dhe po e marrin në qafë Shqypnin. Por me qenë se «fajet» e Nolit qenë aq të mdhaja sa qj «zëmruen» mbarë boten «e gjytetnuem» dhe i gatuen sheshin ardhjes së Zogut në fuqi, në fund të fundit mund të thohet se harbuti e ka kalue trathin e beut. Mbas mendjes së B. K., neve po na mundojnë «gjnahet» e Nolit. Faktorët e vertetë në jeten politike të vëndit t' onë, si *luften e kllasve të mrendshme dhe imperializmin e huej*, aj nuk i sheh as qj do t' i shohi. Sepse B. K. i turbullon kshtu tjin, arsyeu do t' a themi mā poshtë, kur të flasim mi brumin social dhe programin e tij.

S' asht nevoja të zgjatemi mi politiken e Fan Nolit në luften e shllirimit nacional. Si perfaqesues i kllasve të shtypuna, Fan Noli në Qershor 1924, s' mund të ndiqte ndonji poli-tikë në dam t' interesave të vëndit dhe me të djathtë e me të mojtë t' ipte pasunitë shqyptare qj të knaqi Eyresat e Musso-linat me shokë. Imperialistët nuk u idhnuen, si thotë B. K., pse Noli shau «Lidhjen e Kombeve», po per disa arsyeua mā me randsi: pse nuk pranojë kerkosat e tyne, pse u përpoq t' u hapi sytë Shqippove qj të mos mbesin pa-brekë nga «Civiliza-torët». Na, «ekstremistët» e akuzojm Nolin vetem per një gjā: pse s' luftoj në kabinet amniqët e reformës, pse s' u dha token bulqve.

Per sa i perket Ahmed Zogut, B. K. perpiqet t' a karak-terizojë regjimin e tij si një regjim qj mpron vetem *interesat e imperializmit italian dhe dëshirat personale të monarkut shqyptar*. Se ç' kllasë fitojnë nga regjimi i tashëm e se kush vūen prej tij, B. K. s' thotë asnjë fjalë. Duket sikur dhe beu po heq njësoj si bulku e katundari, se edhe tregtari i madh po dermohet si puntori e dyqanxhin i vogel. Qj të hedhim

poshtë ket pikpamje të trillueme āsht e domosdoshme të nda-lemi pak mi personen si dhe mi regjimin e Zogut.

Ndonse antar i kllasës reacionare dhe i lidhun kamb'e krye me të, Ahmed Zogu, si bej, midis bejlerve nuk ngrente kandar, sepse bej i vogel . . . *there lalen*. Prandej qj të bāj karjere zgjodh udhen qj dimë: bāni një *haushillëk* të vogel në boten harbute, me krahët e harbuteve u nalsue dhe mandej ktheu prap në furrikun prej kah kishite dalë. I pa-njoftun prej bejlerve të mdhaj, aj u-shtrengue të shtihet si demokrat, të perzihet me harbutët dhe me mjeshtri të madhe, tue perfitue nga pozita e vet n' apparatin e shtetit si ministrë e krye-ministrë, njëjet me shum-kend, forcon influencen personale, hyen në kontakt me perfaqesues të shteteve të huej, mirret vesht me bejlerët dhe i a mrrin qellimit: bejlerët, qj parandej s' e perhoshnin fare, e njoften per të parë dhe të huejt, sikurse e dimë, s' vonuen t' i vën kunoren. Në fillim të karjeres Ahmedi perfitoj nga *naiviteti politik i borgezit të Tosknis*, i cili be-sonte se s' mund të jetohe në Gegni pa ndonji gogol; në fazen e dytë fitoj nga situata qj u-krijue mrenda në Shqypni: *Ash-primi i luftës së kllasës, sulmi i harbuteve i trembi aq teper bej-lerët e mdhaj sa qj harruen grindjet familjare dhe i u-shtruen beut «mā të vogel»*. Ksodorët ndrrohet dhe baza sociale e sun-dimit të Zogut: vëndin e elementeve demokratike të Juges e xanë elementët feodale dhe mā reacionare të vëndit.

Tashti qj ka fillue të keqsohet teper gjendja e mrend-shme e Shqypnis (Zija në Veri etj.) Ahmed Zogu po gatohet prap të veshi gūnen demokratike, «të ndahet» nga bejlerët dhe të kthehet prap ke harbutët, po ksaj here si mret e jo si «shok» i tyne: Me «reformat agrare» aj shpresom të vrsi dy zogj pernjherit: me një anë, *të krijojë një mbështetje në katund dhe t' u heqi një arrë nga dora revolucionarve dhe me tjetren të pergdheli ndjënjat dhe iluzionet demokratike të harbuteve të gjytetit*. I mbështetun n' aparatin e shtetit, në fuqitë sociale t' organizueme (Enti Kombtar) dhe në simpatthin e ndonji ele-mentit demokratik, Zogu ka -posibilitet tashti të tallet dhe me ndonji bej, t' a terheqi neper gjygje, t' a «poshtnojë» ose të bāj ndonji kurban prej tyne. Ktë i a imponon jo vetem situata e mrendshme, po edhe ajo e jashtnja. Aj e din fare mirë se *clera e tij çmohet nga Mussolini si mbas fuqis qj mbledh rreth vedit*. Kaq mi personen e Zogut.

Në karakterizimin e regjimit mjafton të ndalet njeriu në dy momente: n' ekonomiken dhe politiken e shtetit. Si rezultat

të politikës ekonomike dhe financiare kemi: *forçimin e pronarëve e të tregtarëve të mdhaj, shkatërrimin dhe vorfënimin e puntorëve, të katundarëve e të zanatllive.* Liri ka vetëm për bejlerët. Vriten harbutët dhe për vrasjen e tyre s' denohet njeri; as ferrë në kambë s' u hyen agentëve të Verlacit, të Vriçanëve e të Vokopolës. Kjo tregon sheshit se gjygi është i bejlerëve, prandaj bejlerët vrasin e presin dhe s' i gjën gjë. *Bejlerët të mbysin dhe mshifen nën strehën e aparatit të shtetit të tyre.* Perkundrazi po të vrasin bulku beun e vet, gjygi pa një pa dy e vë në litar bulkun e shkretë. Me këtë s' duem të themi se Zogu s' merr pjesë direkte, p. sh., në vrasjen Karbunarës kur ai mpron katilat e Vokopolës. Na themi se bejlerët mprojnë shoqi shojnë kur e lypin interesat e kllasës së tyre e se Zogu nuk i le bulqit të lajn haqet me «zotnit» e vet; prandaj Zogu duhet luftue si *mprojtes i bejlerëve.*

B. K. heshtë mi regjimin që përfaqëson Zogu dhe përpiqet si e si helmin e të paknaqunve t' a drejtojë vetem kundra personës së tij. Mundohet të mprojë kushrit dhe fisin, d. m. th. kllasën e vet, por më kot, sepse neser, kur të vijë minuta, kerkush s' do të vëjë të pysi Ali Keçeyren se si dhe prej kujë m' e marrë hakun. Ata që po vucjn sot mrenda në Shqypni i din më mirë punët, i njoftin më mirë anmiqët e tyre. Ky është realiteti: *bejlerët me agallarë dhe tregtar të mdhaj, po i bin karadizënit në saje të regjimit të Zogut e të imperializmit italian; kurse populli po ngordhë dhe kerkojn çare në Siri (Myslimanët e Shkodrës) ose në Francë (Gjinokastriët).* Gjendja është mjaft e kjartë. Në qoftë se B. K. e perdredh të verteten, këtë e bën pse ashtu e duen interesat e atyne elementeve sociale që lozin rrolin kryesues në grup.

Deri me sot B. K., përveç expose-s, nuk ka shpallë ndonji program. Me gjith-këtë nga polemikat dhe artikujt e ndryshëm shifet se B. K. e ka programin e vet, ndonse të pabotuem. Programi i tij pa-dyshim është: *mohimi i programit t' onë.* Na vucjn nga proprieteti feodal, nga fashizmi italian, nga zgjedha serbe dhe kerkojmë revolucionin agrar, qeverin puntore e katundare, federaten ballkanike. Ai na predikon se proprieteti është i shëjt e s' duhet prekun, se gjindarmët e «Bella Rukës» duhet të xënë vëndin e kmishzeve italian dhe heshtë mi fatin e Kosovës. Don të lidhemi jo me puntorët e popujt e shtypun, por me krajl Aleksandrin dhe do të na fusi që t' i nxjerrim kshtëkat nga prushi borgezis serbe. Në politikën e mrendshme: bllok me bejlerët, me tregtarët e mdhaj dhe me fetarët kundra bulqve, puntorëve dhe elementeve demokratike revolucionare; në poliken e jashtme: aleancë me krajl, me gjeneralat, me fashist dhe grabitës kundra shlrimit nacional të pakicave të shtypuna. Në vënd që t' i ndihmojnë kosovasis me i thye hallkat e zgjedhës serbe, B. K., tamam si përfaqësues i kllasve reacionare, perkundrazi knaqet kur shef forcimin e «Bella Rukës», forcimin e terorit. Attituda e B. K. në çdo çashtje politike e sociale buron drejt për drejt nga pozita sociale e tij, nga interesat e kllasës së vet. Ndryshe nuk mund të spjegohet gziimi i «B. K.» me rasën e shpalljes së diktatures militaro-fashiste në Jugosllavi.

Në B. K. vëndin e parë e zanë pronarët e mdhaj, një pjesë e bejlerëve më konservator dhe tregtarët e mdhaj. Në të hyejin dhe disa elemente të borgezis së vogël që s' luajn rrol udhëheqës, por të dishpruen dhe që duen sa më parë të kthehen në shtëpi. Për ta s' ka randsi se si dhe me kë mund të bashk-punohet. Ata thanë: *drejt t' a marrë, veç të shporret Zogu dhe Italia.* Kjo tendencë është shumë e rrezikshme për interesat t' ona nacionale, sepse ai që pranon bashkpunimin me «Bella Rukën» pa-dyshim bëhet agent i saj dhe tradhton interesat e vllazënve t' onë të Kosovës, sikurse italofil që sakrifikon Shqyp-d. m. th. për bejlerët dhe tregtarët e mdhaj, për ata që marrin nën me pretekstin të shpetojë Kosovën. Për udhëheqsit e B. K.,

rrogat më të majme nga Belgradi, — *interesat e kllasës xanë vëndine e parë dhe momenti nacional mbetët në rradhë të dytë.* Tue bashk-punue me borgezin serbe, ata marrin ndeper kambë interesat nacionale të Kosovës, s' guxojnë të thanë asnjë fjalë për të.

Pse B. K. lidhet me imperialistët? Kush e sthregon? Pozita sociale, pse ashtu e duan interesat e pronarëve e të tregtarëve të mdhaj. *Zengjini ka hallin e pasunis së vet.* Edhe në qoftë se e simpatizon livizjen, ai kurr s' futet në valle qorras, pa u garantue mirë se fitimi është i sigurtë, se ngatrrasa nuk do të zgjatet shumë. Masandej pret që të tjerët t' i a mbarojnë punën. Me qenë se masat nuk i ka me vëdi (pse s' u ep kur-gjë) dhe i ka frigë, hyen në allëshverish me imperialistët e jashtëm. Më kollaj me lpi gishat e «Bella Rukës» se sa me armatosë masat e egercume. Prandaj kushdo që beson se B. K. do t' organizojë ndonji herë masat për t' i udhëheqë në luftë, gabohet. B. K. e thotë vetë sheshit se është anmik i çdo çapi ibrues e se më shumë shpreson në ndonji aventurë të borgezis serbe se sa në fuqitë e mrendshme të vëndit t' onë.

Sikurse shifet, qellimi i B. K. nuk është shlrimi nacional e social i popullit puntorë, të Shqypnis, por një gjë tjetër: *të përçajë harbutët* (ca me prralla demokratike e liberale dhe ca me hijen e «bolshhevizmës»), *të i pengojë në luftë dhe në kë mënyrë të shkapullojë kllasën e vet.* Neve s' duhet të na hutojë qenja e ndonji harbuti në grup, sepse ai s' luen ndonji rrol të madh në grup, as që e pysin, as që mund t' u imponojë «shokve» të tij një politikë tjetër në çashtjen agrare ose nacionale.

Në Shqypnin t' onë, ku s' kemi as tradita as edukatë politike, në fillim mund të mirret në qafë shumkush me «vllaznin» e «njisin» e liberalve. Nder në lufta e kllasve, lufta politike posa po fillon të marri forma të caktueme. Më tutje, sa më shumë të foreohet diferenciacioni ekonomik i kllasve, d. m. th. sa më shumë një pakicë e vogël të pasunohet dhe shumica të vorfnohet, aq më tepër do të foreohet dhe diferenciacioni politik, aq më kollaj do të jet me i zbutue dhe me i luftue manevrat e liberalëve e të agentëve të huej që eksploatojnë xhehaletin e masave, që me qellim i nderlikojnë dhe i shtrëmojnë faktet.

Sido-qoftë bylbylat e liberalizmës s' do t' a këne tepër të gjatë. *Imperializmi italian*, që po hedh në rrugë të madhe mija puntorësh e zanatllish, dhe *militarizmi serb*, që po i nxjerrë shpirtin katundarit të pafajshëm të Kosovës, mjaftojnë për të zhdukë nga koka e shqyptarit çdo iluzion mi premtimit e bukura të komshive borgez, sllav ose llatin qofshin. Si në Shqypni ashtu edhe në Kosovë, s' ka zog nane që të mos i a ket ndi «lezetin» civilizimit imperialist. Sot kanë kuptuë po thuej të gjithë se si Italia ashtu edhe Serbia ndjek po një qellim në politiken shqyptare: të na grabisin, të na perdorin si mish për topa. Mussolini, p. sh., luen me kosovasis dhe derdhë parë kur situata bëhet tepër serioze; i harron posa zbutët konfliktin. Gjithashtu edhe Serbia: për çdo eventualitet po mban si peng Ali Keçeyren dhe Angelin Sumen me shokë. Fakte të tilla, që vertetojnë se të huejt na perdorin neve për qellimet e tyre, ka shumë dhe dihen gati prej të gjithëve. Asht e teperme të zgjatemi më tepër. Rroli reacionar i «Bashkimit Kombtar» duket në çdo çap. B. K. duhet t' a luftojmë:

1. pse mpron tokët e bejlerëve,
2. pse përçan elementët demokratike revolucionare,
3. pse mpron elementet reacionare dhe konservative,
4. pse tradhton interesat nacionale të Kosovës,
5. pse është vogël e imperializmit serb,
6. pse mpron diktaturen militaro-fashiste të Jugosllavis.

Miles

E shkuare dhe e arthmia e lëvizjes së bujkut kroát

Nga fund i shekullit XIX, pak kohë pasi u-çlirua prej skllavërisë feodale, bulku, në Kroatë sidhe në tërë Evropën, e pa veten të detyruar të marrë një qëndrim kundër zotërurve të rinj: kundër bankierëve, dhe proprietarëve të mëdhnj jo-feodalë dhe kundër Shtetit militarist dhe burokrat i cili ahër në Kroatë përfaqësohej prej Magjarisë aristokrate, borgeze dhe asimilonjesë që përdorte tërë mjetet konstitucionale, ekonomike dhe politike për të e shtypur këtë bulk.

Qëndrim i marë prej bulkut kroát u-çfaq në krye me një trembje, butësi dhe sy-haptesi dhe mori formën e Partisë Popullore të Bulqëve Kroatë — e HPSS. Kjo parti u-themelua më 1904 prej vëllezërve Andon dhe Stefan Raditch. An-që të hiqej; vdiq më 1919. Stefan Raditchi mbeti pas luftës

domi ish një ideolog i thjeshtë e pra nukë shkoj shumë kohë së përbotëshme, ideologu dhe udhëheqësi i vetëm i partisë.

Nga lufta e përbotëshme rodhi radikalizim i ideologjisë së HPSS. Sot s' është më nëvojë të kujtojmë se përse dhe se si ngjau ky radikalizim, se tërë bota e di që në këto katër vjet të luftës botnore bulku kroát, nga më i pari e gjer te m' i fundit, rrojti një shekull të tërë. HPSS tani çvilloj haptazi dhe qartazi të tëra pikat e programit të saj të cilat në programin e 1904-ës çfaqeshin të trumbullta, të trembura ose nukë çfaqeshin fare. Nga shkaku i deduksioneve që do të detyrohem të bëj në këtë artikull është nëvojë që të shënohen fare shkurtazi pikat kryesore të këtij programi të ri të HPSS. Më 1920, në mbramjen e zgjedhjeve të Konstitutes,

HPSS ndrojt emrin e saj dhe u-proklamua Partia Republikane e Bulqeve Kroatë — HRSS.

1. Si çdo tjetër popull, populli kroat e ka të drejtën e vet-vëndimit (autodetermination). Duke u-bazuar te kjo e drejtë, populli kroat kërkoi që atdheu i tij të jetë një Republikë e Bulqeve.

2. Populli kroat s'është armiku i asnjë populli tjetër, pra as i popullit serb, se edhe popullit serb është i shtypur dhe i eksplluatuar prej zotërrve të tij. Populli kroat është kundërshtar i zotërrve serbë, domethënë i monarcisë dhe i borgjezisë panserbe. Bulku serb po fle akoma, pikërisht sikundër që gjer pak kohë më parë po flinte dhe bulku kroat, por dhe ay do të zgjohet, dhe bulku kroat duhet t'a ndihmojë të zgjohet.

3. Toka që përbën Shtetin e Serbëve, Kroatëve dhe Sllovenëve është tokë e njohur nderkombëtarisht si toka e Serbëve, Kroatëve, Sllovenëve, Malëzesve, Maqedonasve dhe e minoriteteve nacionale që rrojnë atje brënda bashkarisht me këta popuj. Kjo tokë me pasuritë e saj s'është mall as i mbretërve as i kapitalistëve të imperialistëve të vëndit as i huaj, të cilët HRSS i quan brigandë dhe plackitës. Toka e Jugosllavisë s'munt të madhohet veç se me bashkimin e vetë-dëshëruarshëm të Bullgarisë, mundet edhe të Shqipërisë; por dhe kjo vetëm ahërë kur toka e Serbëve, Kroatëve dhe Sllovenëve të bëhet një Federacion i Republikave Punëtore dhe Bujqësore, dhe kur Bullgaria dhe vëndet e tjera kufizore të bëhen edhe ato të këtylla Republika. Me këtë qëllim mbetet Kroatia në bashkimin e Serbëve, Kroatëve dhe Sllovenëve, në Shtetin Jugosllav. Qëllim i dytë, Federacioni i tërë Republikave Punëtore dhe Bujqësore të Danubit, të Ballkanit e të Adriatikut Lindor, është edhe garantia për lirinë dhe evillimin e popullit kroat.

4. Toka u përkëll bulqëve, fabrikat u përkasin punëtorëve, na çpazë kurkujt. Ekonomia kolektive (komunat, proprietat kolektivë të tokës, komuna kolektive, etj.) duhet t'i vejë përpara ekonomisë individuale. Ekonomia kolektive duhet të nërmbahet në Republikën kroate prej Konstitucionit e prej ligjeve. Bulku dhe punëtorët janë dy vëllezër; që të triumfojnë, duhet të luftojnë krah me krah.

5. Bulku kroat i këtyre ditëve pas luftës, s'duhet më t'i ketë frikën as priftit, as xhandarit as zyrtarit. Çdo njëri i mësuar, veçanërisht borgjezi i voell, në aftë të besës, i zëjuar dhe punëtor, duhet të jetë miku dhe aleati i bulkut dhe punëtorit. Nukë munt të bëhet as sundimtar as ustà. Bulku kroat është kundërshtar i çdo lufte imperialiste. S'do të marrë në dorë dyfëk veç se për të fituar Republikën kroate dhe për të e murrëjtur këtë Republikë. Bulku kroat s'do të marrë pjesë në asnjë luftë kundër nonjë tjetri dhe veçanërisht në asnjë luftë kundër Rusisë Sovietike.

6. Rusia Sovietike, Shteti i parë i Bulqëve dhe i Punëtorëve, është përkrahja dhe shpresa e bulqëve dhe punëtorëve të botës së tërë. Miqësi kundrejt Sovieteve dhe kundërshtim kundrejt Ungarisë dhe Italisë reacionare, kundrejt tërë Shteteve reacionare dhe imperialiste — kjo është baza e lëvizjes së bulqëve kroatë, kjo është idea themelëtare e Stefan Raditchit. Edhe Ungaria munt të bashkohet me neve, por vetëm ahërë kur të jetë bërë një Republikë e Bulqëve dhe Punëtorëve. S'duhet kurrë të kemi besim të Ungarisë e kapitalistëve dhe proprietarëve, as të sahibinjët pan-serbë. Sahibinjët ungarezë, italianë dhe pan-serbë janë kurdoherë gati të bashkohen kundër Kroatisë republikane të bulqëve dhe t'a copëtojnë, domethënë t'i japin Italisë Dalmatinë, Ungarisë Kroatinë dhe Jugosllavisë kusurë. Nënë sundimin e Ungarisë, Kroatët do të kenë një fat dhjetë herë më të keq se përpara luftës. Ja se përse Stefan Raditchi ish, gjer sa dha shpirtin, kundërshtar i papajtuar i lëvizjes Frankiste kroate dhe i Ballkanizmit pan-serb. Shpëtimi i ynë do të vijë vetëm nga lufta e përbashkme e popujve të shtypur kundër guvernave borgjeze sundonjëse, qofshin të vëndit a të huaja: të përkrahura prej të huajve.

Këto kanë qënë idetë kryesore të Stefan Raditchit dhe pikat principale të programit dhe të politikës së HRSS; ky ish vulneti i popullit bulk kroat. Me një ideologji të këtyllë e me të këtyllë mendime mundi HRSS të fitojë besimin e punëtorit të tokës kroate dhe të arrijë shkallën të jetë i vetëmi perfaqësues e këtij populli. Sukseset elektorale që korri HRSS në Kroati nukë kalohen prej suksesëve të asnjë partie tjetër bulku në botë.

Mirpo kjo ideologji, duhej të shtyhej prej një vulneti revolucionar që s'njeh pajtim dhe kompromis, që u përshtatej nevojave të kohës dhe forcës numerike. Këtu nukë mundi Stefan Raditchi. Nga shkaku i edukatës se tij politike borgjeze, dhe nga shkaku i temperamentit të tij personal, Stefan Raditchi kish besimin e gabuar që çështja kroate dhe çështjet e gadishullit ballkanik, munt të zgjidheshin me votat elektorale.

Këtë besim të gabuar e pagoi në krye me armë-dhënien e 1925-es kur, me përpulsi të madhe përpara mbretit, HRSS e shoqitë germën R (Republikën) dhe u-bë vetëm HSS — Partia e Bulkut Kroat. Me von e pagoi përsëri këtë gabim, por këtë radhë me shpirtin e tij. Me 20 Qershor 1928 Puniça Račić vuri në vepër dënimin me vdekje të vëndosur fsheturazi kundër Stefan Raditchit.

E tani vjen pyetja: ç' duhej të ish bërë pas 20 Qershorit 1928, pas ditës se vrasjeve në Shkupshinë, dhe pas ditës 8 Gusht, ditës kur Stefan Raditchi dha shpirt nga plagët? Dhe ç'u-bë në realitet?

Zbrazja e revoles në Shkupshinë u-dha funt për gjithmonë illusioneve për një «antantë» mes popullit kroat dhe «evitarëve të Belgradit, illusioneve që linte në Korrik 1925. Ky është një fakt dhe këtë fakt e njohim. Por ç' duhej të ish bërë? Duhej të mirnin udhën më të lehtë, më naturale e më të llogjikëshme që iu doli përpara: duhej, pasi panë që një bashkëpunim me Belgradin ish i pa-mundur, të rivëndosnin situatën e vjeter, të ktheheshin te levizja republikane e bulkut kroat, dhe, si revolucionarë, të nisinin një bashkëpunim me tërë popujt e tjerë të shtypur e të eksplluatuar në Ballkan: me një fjalë, duhej të nisinin përsëri që atje ku mbetën më 1925.

Por këtë udhë të llogjikëshme dhe të nëvojshme nuk e pasuan udhëheqësit. Koalicioni Agrar-Demokrat formuloi me 1 Gusht 1928, kur Raditch po ishte shpirt, rezolucionin frikanac dhe të pakripëshim për një Konstitucion të ri. Ky rezolucion pati, mi popullin kroat të gatishmë për luftë, efektin e vjët të flohtë mi zverc. Ja shpejtoi vdekjen Stefan Raditchit, nor diktaturën e Belgradit, që po gatitej prej kohë t'a rëzonte Konstitucionin e të efaqei përpara botës pa maskën e parlamentarismës, e kënaqi dhe e enkurajoi. Dhe më von, pas vdekjes së Raditchit ç'ngjau? Të «Katër» personat që u-uanitë ndihëheqësit e HSS dhe të popullit kroat, Zotnitë Matchek, Predavec, A. Kocutiç dhe Krnjeviç, nukë lëviznë. Mposhtia e Konstitucionit dhe proklamimi i diktaturës u ngjatjetuan prej Matchekut si një «mohlem për situatën». Më von, që të «Katër» nisen t'i kenë zili «triumfit» të Pavelicit Frankist i cili në krye ish vëllazëruar në Sofie me xhelatët më të tmerrshëm të bulqëve dhe punëtorëve bulgarë dhe maqedonas dhe të revolucionarëve maqedonas, dhe i cili më von vuri veten në shërbim të Mussolinit që t'i japë këtij Dalmatinë kroate si një dhuratë nga «Vlachka Oulitza» — qëndrës së Frankistëve në Zagreb. Të terhequr prej këtij «triumfi», Krnjeviçi dhe Kocutiçi muar udhën e Pavelicit, e cila pa fjalë ish më e pëlqyer se fati i Stefan Raditchit.

Pra shihet qartazi se përse vdekja e Stefan Raditchit provokoi gëzim jo vetëm në Belgrad po dhe në Romë e në Budapest. Duheshin jo më tepër se pak muat që bashkëpunëtorët e Raditchit të flaknin me një anë ideologjinë e tyre, të bëhen Frankistë të thieshtë dhe të kërkojnë ndihmë për eliminimin politik të Kroatisë pikërisht prej atyreve që s'e kanë për të dhënë kurrë këtë ndihmë — prej armive e tërë lëvizjeve të vërteta për elirim, pra dhe të lëvizjes elirimtare kroate. Edhe ata vetë s'i besojnë arësve që japin për të justifikuar capin e tyre, dhe pra s'duhet kurrë të shpresojnë që populli kroat do t'u japë besë pozave komike të tyre. Për sa i përkëll Dr. Matchek-ut, ay sot ndodhet në burg dhe vetëm prej këtij fakti meriton simpatinë e tërë nierzve liridashës. Por kjo simpatia nuk e fal për fajet që ka bërë, se, si suksesor zyrtar i Stefan Raditchit, nuk është siellë si një suksesor i vërtetë, dhe nuk e ka udhëhequr HSS në udhën që kjo duhej të ndote pas ditës 20 Qershor 1928, sic do të kish bërë Stefan Raditchi.

Diktatura e Belgradit bën faj të math në qoftë se pandeh që, duk' i epërndarë drejtorët e HSS, ka shenuar një fitim në qitapin e hesapeve të mofit parë të sundimit. Ky qitap tregon një deficit në këtë mesele si dhe në çdo mesele tjetër me të cilën ka patur diktatura të bëjë. Diktatura e Belgradit gabohet në qoftë se beson që do të mundë të çkundet prej halleve duke shtënë në dorë një Rittig ose nonjë tjetër intelektual prej brumës së Rittig-ut.

Mbreti Alexander të heqë dorë një herë e për kurdoherë nga shpresa që ka t'i emëronjë vetë udhëheqësit e popullit kroat! Në tërë botën ay është personi më pak i cilësuar për këtë punë.

Edhe në qoftë se drejtoria e pa zonja e HSS është çdukur, lëvizja e bulkut kroat s'ka vdekur. Prej 4 milion Kroatëve do të dalin njerës që do të duan e do të dinë të avancojnë që nga pozita ku të tjerët qëndruan më 1925, të ri-ndezin një spiritë revolucionare dhe një zel të ri për ideologjinë e parë të HRSS.

Ivan Drawski

ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

ΟΡΓΑΝΟ ΤΩΝ ΚΑΤΑΠΕΖΟΜΕΝΩΝ ΛΑΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ

Η ΕΛΛΗΝΟ-ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ

Οι μακρές ελληνοτουρκικές διαπραγματεύσεις, οδήγησαν επί τελους σε μια προσωρινή συμφωνία μεταξύ των δύο κρατών, που κανονίζει μόνο τις διαφορές στο οικονομικό επίπεδο, ή οποία όμως πρόκειται να αποτελέσει τη βάση για ένα προσεχές πολιτικό συμφωνητικό. Μά ούτε τα οικονομικά ζητήματα δεν κανονίστηκαν οριστικά. Άνευθεί μόνο στα ουδέτερα μέλη της επιτροπής μεταμόρφωσης να άποφασίσουν πάνω σ' αυτά. Η απόφαση που θα πάρουν δεν είναι κατ' ανάγκη υποχρεωτική για τα δύο κράτη, πρέπει δε να εκδοθεί μέσα σε 6 μήνες. Από την άποδοχή ή μη της απόφασης εξαρτάται και το κύρος της συμφωνίας.

Ας εξετάσουμε λοιπόν το πράγμα εκ του πλησίον. Τα «ουδέτερα» μέλη της επιτροπής μεταμόρφωσης, απ' τα οποία εξαρτάται η απόφαση, βρίσκονται κάτ' απ' την έπιτροπή της Άγγλιας. Η απόφαση τους θα αντιστοιχεί κατά συνέπεια με τους πολιτικούς σκοπούς της Άγγλιας, δηλαδή με τη προετοιμασία του πολέμου ενάντια στη Σοβιετική Ένωση, και κατ' αυτόν το τρόπο θα ευνώσει τη Τουρκία, γιατί πρέπει η Άγγλια να προσφέρει κάτι στη Τουρκία, για να τη κατατάξει στο αντισοβιετικό μέτωπο. Και αυτό που προσφέρει η Άγγλια δεν είναι τίποτα άλλο παρά οικονομικές συγκαταθέσεις εις βάρος της Ελλάδας. Η Ελλάδα πάλι σαν μια χώρα που είναι ψυχή και σώματι πουλημένη στην Άγγλια παραιτείται απ' τη διαφορά των περιουσιών που άφησαν οι Έλληνες πρόσφυγες στη Τουρκία αν συγκρίσει με την απ' τους τούρκους πρόσφυγες στην Ελλάδα εγκαταλειφθείσαν περιουσιών. Η διαφορά αυτή που κατά μερικούς ύπολογισμούς ανέρχεται στα 95 δισεκατομμύρια δραχμές πρόκειται να αποτελέσει τη τιμή της εξαγοράς της Τουρκίας απ' την Άγγλια.

Ποιά είναι τα έλατήρια, που παρακίνησαν την Ελλάδα να κάμει τις μεγάλες αυτές παραχωρήσεις; Πρώτον η έπιτροπή της Άγγλιας και δεύτερον η ένισχυση του τουρκικού στόλου, με τη έπισκευή του θωρηκτού «Γκαϊμπεν», που μετέβαλε τον συσχετισμό των ναυτικών δυνάμεων των δύο χωρών εις βάρος της Ελλάδας. Η Ελλάδα επιδιώκει τώρα με τις οικονομικές συγκαταθέσεις ένα

πολιτικό συμφωνητικό φιλίας με τη Τουρκία, το οποίο πρόκειται να συνοδευτεί από μια Συνθήκη για το περιορισμό των ναυτικών έξοπλισμών. Ένα άλλο έλατήριο είναι η έλπιδα της Ελλάδας να σταματήσει τη μεταναστευση του ελληνικού πληθυσμού της Κωνσταντινούπολης, πράγμα που επιτυγχάνεται καλλίτερα με φιλικές σχέσεις με τη Τουρκία. Η σημασία του τελευταίου αυτού έλατηρίου είναι φανερή. Ο ελληνικός πληθυσμός στη Κωνσταντινούπολη αποτελεί τη βάση ενός μελλοντικού πολέμου για τη κατάκτηση της Κωνσταντινούπολης και έτσι για τη πραγματοποίηση του παλιού όνειρου της «Μεγάλης Ελλάδας». Χαρα κτηριστικές εν σχέσει μ' αυτού είναι οι δηλώσεις του Ζαβιτσάνου για την ανάγκη της επανάκτησης της Ανατολικής Θράκης.

Αυτά είναι σύντομα και με λίγα λόγια τα έλατήρια των μεγάλων οικονομικών υποχωρήσεων της Ελλάδας. Πάνω απ' όλα βρίσκεται όμως σαν πιο σημαντικό έλατήριο η έλπιδα της ελληνικής μπουρζουαζίας να θγει απ' τη λυσσάσα οικονομική κρίση με ένα πόλεμο ενάντια στη Σοβιετική Ένωση.

Πάλι θα διακηρύξουν τα άστικά κόμματα και ο τύπος τη φιλειρηνική πολιτική της Ελλάδας, πάλι θα ξαναπαρασταθεί ο Βενιζέλος σαν άγγελος της ειρήνης στα Βαλκάνια.

Οι εργάτες και οι φτωχές άγροτικές μάζες της Ελλάδας, που αισθάνονται στο σώμα τους τις συνέπειες της πολεμικής αυτής πολιτικής του Βενιζέλου, δε μπορούν να σέρονονται πια απ' τη μύτη. Έχουν πρό πολλού ξεσκεπάσει τις πολιτικές αυτές μανούβρες της μπουρζουαζίας και έχουν διαβλέψει αυτές της ειρηνικές Συνθήκες πολέμου.

Το νέο αυτό θύμα για τη προετοιμασία του αντισοβιετικού μπλόκ στα Βαλκάνια, που πρόκειται να οδήγησει τις διάφορες βαλκανικές κυβερνήσεις παρ' όλες τις ανυπέροβτες αντιθέσεις, ενάντια στη πατρίδα των εργαζομένων του κόσμου όλου, πρέπει να παρακινήσει τις πλατειές για την εντονότερη προετοιμασία του δικού των μπλόκ, της Βαλκανικής Όμοσπονδίας των εργατοαγροτικών Δημοκρατιών. Π. - νος

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ*

Παράλληλα με την οικονομική κρίση στην Ελλάδα, οξύνεται επίσης και η πολιτική κρίση. Οι διαφανίες μεταξύ των κομμάτων της μπουρζουαζίας άρχισαν ήδη. Ο σκοπός των νέων πολιτικών μανούβρων είναι η διοχέτευση της άγανάκτησης των πεινασμένων μαζών σ' άλλες κατευθύνσεις. Οι αντιπρόσωποι του νέου ρεύματος είναι τη φορά αυτή οι άγροτικοί και ο στρατηγός Κονδύλης, ο οποίος το τελευταίο καιρό δεν έπαυνε ενεργό μέρος στη πολιτική ζωή.

Ο Κονδύλης, ο οποίος βρίσκεται στη Νίκαια παρουσίαστηκε στα τέλη του χρόνου, με ένα γράμμα, στο οποίο κατέκρινε τη πολιτική του Βενιζέλου, σ' όλα της τα σημεία. Το γράμμα ενήργησε άμεσως: δύο ύπουργοί παραιτήθησαν, και η πολιτική κρίση δημιουργήθηκε. Οι δύο αυτές ύπουργικές θέσεις καταλήφθηκαν γρήγορα, ο Κονδύλης όμως εξακολούθησε τη κριτική του, έχει μάλιστα περι τα μέσα του Γενάρη κατέβει στην Ελλάδα και πρόβει σε νέες δηλώσεις: μίλησε για την ανάγκη της ύπερρίσχυσης της κρίσης, για την άγνωση της οργάνωσης της άμυνας της χώρας, είπε ότι η Ελλάδα άσφικτιά στα στενά της όρια, έθιμήνησε την άπάλεια της οικονομικής έκμετάλλευσης της λεκάνης της Μαύρης Θαλάσσης κτλ. κτλ. Απαντώντας σε μια πολύ δικαιολογημένη έρώτηση για το θόρυβο που γίνεται σχετικά με τη συνεργασία του κόμματος του μαζί με τους άγροτικούς, είπε ότι δεν το έτεθει πρόταση έπι του ζητήματος αυτού εκ μέρους των άγροτικών, αλλά ότι δεν θα άπεκρουε καθόλου μια ενδεχομενη τέτοια πρόταση, αφού η πολιτική που θ' άκαλουθόηαι θα φέροι έναν άγροτικό χαρακτήρα.

Τι σημαίνουν όλα αυτά? Τι σημαίνουν οι σύντομες αλλά άρκετά καθαρές δηλώσεις? Έκείνο που πηδά στα μάτια πρώτ' απ' όλα, είναι ότι δεν υπάρχει καμμία διαφορά μεταξύ του προγράμματος αυτού και του γενικού προγράμματος της μπουρζουαζίας. Η Ένωση των βιομηχάνων και το έμπορικό έπιμελητήριο της Ελλάδος άπέυθυναν τελευταία ένα ύπόμνημα προς τη κυβέρνηση. Τι ζητούν? Το ίδιο πράγμα: κι αυτοί θέλουν επίσης το μέγιστο της άγοράς και την επέκταση της οικονομικής έκμετάλλευσης στη Μαύρη Θαλάσσα. Άν δε δεν το λέγουν έτσι άνοικτά, όπως ο στρα-

τηγός Κονδύλης, το δείχνει πολύ καθαρά με τις έντατικές της πολεμικές προετοιμασίες ενάντια στη Σοβιετική Ένωση. Γιατί μέσα στις διάφορες έσωτερικές και έξωτερικές πολιτικές αιτίες, που σπρώχνουν την Ελλάδα να πάρει μέρος στον αντισοβιετικό πόλεμο, βρίσκεται επίσης η επανάκτηση των άπολεσθέντων άγορών και της οικονομικής έκμετάλλευσης της λεκάνης της Μαύρης Θαλάσσης, που τονίζεται απ' τον Κονδύλη.

Ο Κονδύλης αντιπροσωπεύει επίσης τα συμφέροντα των πλουσιών χωρικών. Είναι φανερό ότι οι «άγροφιλείς» δηλώσεις του Κονδύλη έγιναν εν σχέσει με τη τελευταία τεράστια οξύνση της κρίσης στην ύπαιθρο. Ο άκόλουθος έπίσημος αριθμός μιλά μια τρομαχτικά καθαρή γλώσσα: σύμφωνα με μια έπίσημη δημοσίευση του ύπουργού των έσωτερικών Σίδερη, οι άρχες των έπαρχιών Μεσσολόγγι, Ήπειρος και Θεσσαλία έξέδωσαν μόνον γι' αυτές 282.124 εντάλματα συλλήψεως ενάντια σε φτωχούς χωριάτες που δεν ήσαν σε θέση να πληρώσουν τους φόρους τους. Όλα αυτά τα εντάλματα συλλήψεως πρόκειται να εκτελεστούν απ' τη χωροφυλακή, η οποία ενισχύθει ιδιαίτερας. Άλλες δε έκατόμμια χιλιάδων εντάλματα συλλήψεως αντιστοιχούν στις άλλες έπαρχίες της Ελλάδας. Καταλαβαίνει κανείς λοιπόν άρκούντως γιατί ο Κονδύλης δηλώνεται ως «φίλος των άγορών».

Μά ένα άκόμα γεγονός χαρακτηρίζει έξ ίσου τη νέα πολιτική κρίση. Στο τέλος των δηλώσεων που έπε ο Κονδύλης ότι εν συνέχεια της τεράστιας οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα, ζάφαι φόβος άναρχικών παρεκτροπών και ταραχών, και ότι ύπιστρέφει για να τις προλάβει. Έξηγήσεις δεν χρειάζονται. Οι άναρχικές παρεκτροπές και ταραχές είναι οι άπεργίες των εργατών και οι διαδηλώσεις των άγορών, η άρνηση των φτωχών άγορών να πληρώσουν τους φόρους τους, η άγανάκτηση και η έξέγερση των εργατών ενάντια στο κυρίαρχο καθεστώς.

Οι εργαζόμενες μάζες, οι εργάτες και οι άγρότες της Ελλάδας δεν πρέπει να έξαπατηθούν. Ο Κονδύλης και οι άγροιστές δεν είναι παρά οι πράκτορες της μπουρζουαζίας, όπως ο Βενιζέλος και οι μοναρχικοί. Η άπάντηση των μαζών στις άπελτιστικές αυτές μανούβρες της ύπουργουαζίας, που άγωνίζεται για να μακραίνει την ζωή της, πρέπει να είναι μια πιο μεγάλη συγκέντρωση των δυνάμεων τους. Δεν είναι παρά ο κοινός άγώνας των εργατικών

*) Από τεχνικούς λόγους δημοσιεύουμε το άρθρο αυτό λίγο άργα.

μαζών και των καταπιεζομένων λαών και εθνικών μειονοτήτων, σε συμμαχία με τους καταπιεζομένους λαούς και τάξεις στα Βαλκάνια, που θα μπορέσει να δώσει ένα τέλος στο σημερινό καθεστώς στην Ελλάδα και σ' όλα τα Βαλκάνια και να εγκαθιδρύσει την Ομοσπονδία των ελευθέρων Δημοκρατιών των Έργαζομένων της Βαλκανικής.

Π. Μαύρος

ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΗ ΓΙΟΥΓΟΣΛΑΒΙΑ*)

(Ανταπόκριση απ' την Αθήνα)

Στις 30 του Γενναρίου 1930 στις 8 το βράδυ διαδηλώσαν μπρος στο μέγαρο της γιουγοσλαβικής Πρεσβείας στην Αθήνα περίπου 100 εργάτες με τα συνθήματα «Κάτω η τρομοκρατία στη Γιουγοσλαβία», «Κάτω με το αιμοβόρο βασιλιά 'Αλέξανδρο»,

*) Από τεχνικούς λόγους φέρνουμε την ανταπόκριση αυτή λίγο αργά.

«Ζήτω το Κομμουνιστικό Κόμμα της Γιουγοσλαβίας» κτλ. Οι διαδηλωτές σπύσαν επίσης κ' όλα τα παράθυρα της Πρεσβείας Προσπρέξασα αστυνομία συνέλαβε 7 εργάτες, οι οποίοι καταδικάστηκαν άμισως, την άλλη μέρα.

Την ίδια μέρα έγινε ένα κυβερνητικό συμβούλιο, το οποίο εξέφρασε τη λύπη του στο γιουγοσλαβό πρέσβη και αποφάσισε την άσπρη τιμωρία των πρωταίων, Μ αυτό εξέφρασε ο Βενιζέλος την αλληλεγγύη του προς τους αντάξιους συναδέλφους του στο Βελιγράδι, προς τα αιμοβόρα σκυλλιά 'Αλέξανδρο και Ζίβοβοιτς. Οι εργάτες όμως της Αθήνας, που εκπλήρωσαν τη μεγαλειώδη αυτή πράξη αλληλεγγύης απέναντι των καταδικασμένων συντρόφων των στη Γιουγοσλαβία, θα συνεχίσουν παρ' όλες τις υποτακτικές δηλώσεις του Βενιζέλου απέναντι του αιμοβόρου βασιλιά τον αγώνα τους για την υπεράσπιση των θυμάτων της Λευκής Τρομοκρατίας στη Γιουγοσλαβία και στα Βαλκάνια.

Οι καταδικασθέντες είναι: Δ. Τσάμης, Γ. Λαδόπουλος, Κ. Δημόπουλος, Π. Μαγία Κοέν, Π. Συρανίδης, Β. Φωλάκος από 6 μήνες φυλακή ο καθένας και Γ. Κύπριος σε 8 μήνες φυλάκιση.

Φαίδων

ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΚΡΟΑΤΙΚΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

Περί τα τέλη του 19ου αιώνα, λίγο ύστερα απ' την άπελευθέρωση του απ' τη φεουδαρχική δουλοπαροικία, ο χωρικός, στη Κροατία όπως και σ' όλη την Εύρωπη, αναγκάστηκε κατά τον ένα ή τον άλλο τρόπο να πάρει θέση ενάντια στους νέους αφεντάδες του: το τραπεζίτη, το καπιταλιστή μεγαλοκτηματία και το μιλιταριστικό κράτος, που αντιπροσώπευονταν στη Κροατία με την οικονομική και πολιτική συνταγματική καταπίεση της κομμενικακής, μπουρζουάζικης και αφομοιωτικής Ούγγαρίας.

Αυτή η θέση που ακολούθησε απ' το χωρικό στη Κροατία εξεδηλώθηκε με ένα συνετό, δειλό και πολύ μέτριο τρόπο, με τη δημιουργία του Λαϊκού Αγροτικού Κροατικού Κόμματος — του ΗΡSS. Το κόμμα αυτό ιδρύθηκε το 1904 απ' τους αδελφούς 'Αντόν και Στέφαν Ράντιτς. 'Ο 'Αντόν ήταν ένας καθαρός ιδεολόγος και δεν άργησε ν' άποσυρθεί, πέθανε το 1919. 'Ο Στέφαν Ράντιτς, ύστερα απ' το παγκόσμιο πόλεμο, έμεινε ο μόνος ιδεολόγος και άρχηγός του κόμματος.

'Ο παγκόσμιος πόλεμος είχε για συνέπεια τη ριζοσπαστικοποίηση της ιδεολογίας του ΗΡSS. Δεν είναι σήμερα πιά ανάγκη να τονίσουμε πως και γιατί έγινε αυτό, γιατί όλος ο κόσμος ξαίρει, ότι στα τέσσερα χρόνια του παγκοσμίου πολέμου, ο κροατικός χωρικός έζησε στο μέτωπο και στην ένδοξη ένα όλόκληρο αιώνα. Το ΗΡSS ανέπτυξε άνοικτά και καθαρά όλα τα σημεία του προγράμματός του, τα όποια μόλις εμφανίζονταν δειλά στο πρόγραμμα του 1904, τα όποια υπήρχαν καθόλου. Έχοντας απ' όλη τα συμπεράσματα, που λογαριάζω ν' θγάλω στο άρθρο αυτό, είναι ανάγκη ν' αναφέρω εδώ με λίγα λόγια τα κύρια σημεία του μεταπολεμικού προγράμματος του ΗΡSS. Το 1920, στις βουλευτικές εκλογές, άλλαξε το ΗΡSS το όνομα του και ονομάστηκε Αγροτικό Δημοκρατικό Κροατικό Κόμμα — ΗΡSS. 'Ιδού τα κύρια σημεία του προγράμματος του ΗΡSS.

1. 'Όπως κάθε άλλος λαός, έχει και ο κροατικός λαός το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης. Βασίζόμενος ο Κροατικός λαός πάνω στο δικαίωμα αυτό απαιτεί όπως η πατρίδα του, η Κροατία, ανακηρυχθεί σε μία Αγροτική Δημοκρατία.

2. 'Ο κροατικός λαός δεν είναι έχθρος κανενός άλλου λαού, κατά συνέπειαν ούτε και του σερβικού λαού, αυτό δε πρό πάντων γιατί ο σερβικός λαός όπως και ο ίδιος επίσης καταπιέζεται και εκμεταλλεύεται απ' τους αφεντάδες του. 'Ο κροατικός λαός είναι όμως έχθρος των σέρβων αφεντάδων, δηλαδή της μοναρχίας και της μεγαλοσερβικής μπουρζουάζίας. 'Ο σέρβος χωρικός κομμάτι άκμα, όπως ακριβώς κοιμούνταν πρό ολίγου καιρού ο κροατικός χωρικός, μά θα ξυπνήσει και αυτός, ο δε κροατικός χωρικός όφείλει να τον βοηθήσει.

3. Το έδαφος που ονομάζεται Κράτος των Σέρβων, Κροατών και Σλοβένων, είναι ένα έδαφος διεθνώς ανεγνωρισμένο του σερβικού Κροατικού σλοβενικού μαυροβουνιώτικου και μακεδονικού λαού, και των εθνικών μειονοτήτων που ζουν από κοινού με τους λαούς αυτάς. Το έδαφος αυτό και τα πλούτη του δεν ανήκουν ούτε στους κυρίαρχους, ούτε στους ντόπιους και ξένους καπιταλιστές και ιμπεριαλιστές τους όποιους το ΗΡSS τιλοπορεί ληστές και λεηλάτες. Το έδαφος της Γιουγοσλαβίας δε μπορεί να μεγαλώσει παρά με την έθελοντική προσχώρηση της Βουλγαρίας και της Αλβανίας επίσης, μά μόνο τότε όταν το έδαφος των Σέρβων, Κροατών και Σλοβένων γίνει μία Ομοσπονδία των Αγροτικών και Έργατικών Δημοκρατιών, και όταν η Βουλγαρία και τα άλλα γειτονικά κράτη γίνουν επίσης τέτοιες Δημοκρατίες. Μόνο με το σκοπό αυτό μένει η Κροατία στη κοινότητα των Σέρβων, Κροατών και Σλοβέ-

ναν, η στη Γιουγοσλαβία 'Ο τελικός σκοπός, η 'Ομοσπονδία όλων των Αγροτικών και Έργατικών Δημοκρατιών του Δούναβη, της Βαλκανικής και της Ανατολικής Άδριατικής, άποτελεί συγχρόνως και την έγγηση για την ελευθερία και την εξέλιξη του κροατικού λαού.

4. 'Η χώρα ανήκει στο χωρικό, η φάμπρικα στον εργάτη, χωρίς την άποξημίωση κανενός. 'Η κόλληχτιβιστική οικονομία (κοινοτήτες, κόλληχτιβιστική ιδιοκτησία του έδαφους, κόλληχτιβιστικές κομμουνές κτλ.) όφειλει να υπερικήσει της άτομικής οικονομίας. 'Ο κόλληχτιβιστική οικονομία πρέπει να υποστηριχθεί στη Κροατική Δημοκρατία απ' το Σύνταγμα και απ' τους νόμους. 'Ο αγρότης και ο εργάτης είναι δύο άδελφια, για να νικήσουν όφείλουν ν' άγωνιστούν από κοινού.

5. 'Ο κροατικός αγρότης δεν πρέπει ύστερα απ' το πόλεμο να φοβάται ούτε το παπά, ούτε το χωροφύλακα, ούτε το λειτουργούντα υπάλληλο. Κάθε μορφομένος και ιδίως ο μικροαστός, αν είναι έντιμος, έξυπνος και εργατικός, όφειλει να είναι φίλος και συμμαχος του αγρότη και του εργάτη. Δεν μπορεί να είναι ούτε ο κυρίαρχος ούτε ο αφέντης. 'Ο κροατικός αγρότης είναι ενάντια σε κάθε ιμπεριαλιστικό πόλεμο. Δεν θα φέρει το τουφεκι παρά για την άπόκτηση της Κροατικής Δημοκρατίας, παρά μόνο για την υπεράσπιση της καθαρής Δημοκρατίας. 'Ο κροατικός αγρότης δεν θα πάρει μέρος σε κανένα έπιθετικό πόλεμο, και πρό πάντων σε κανένα έπιθετικό πόλεμο ενάντια στη Ρωσία των Σοβιέτ.

6. 'Η Ρωσία των Σοβιέτ, το πρώτο Κράτος των αγροτών και των εργατών, είναι το στήριγμα και η έλπίδα των αγροτών και των εργατών του κόσμου όλου. Φιλία με τα Σοβιέτ και δυσπιστία προς την άντιδραστική Ούγγαρία και 'Ιταλία, προς όλα τα άντιδραστικά και ιμπεριαλιστικά κράτη-τέτοια είναι η βάση του κροατικού αγροτικού κινήματος, τέτοια είναι η θεμελιώδης ιδέα του Στέφαν Ράντιτς. 'Η Ούγγαρία μπορεί να έλθη με πιά, αλλά τότε μόνον όταν γίνει μία Δημοκρατία των Αγροτών και των Έργατών. Δεν πρέπει να έμπιστευθεί κανείς ποτέ στην Ούγγαρία των μεγιστάνων, είτε στους μεγαλοσέρβους κυρίως. Οι συμμορίες των ούγγαρέζων, ιταλών και μεγαλοσέρβων κυρίων είναι πάντα έτοιμες να συμμαχήσουν ενάντια στην αγροτική και δημοκρατική Κροατία και να τη κομματιάσουν, δηλαδή να χορηγήσουν τη Δαλματία στην 'Ιταλία, τη Κροατία στην Ούγγαρία και όλο το άλλο μέχος της χώρας στη Μεγάλη Σερβία. Κάτω απ' την ούγγρική κυριαρχία θα έχουν οι Κροάτες μία τύχη δέκα φορές χειρότερη παρά πρό του πολέμου. 'Ιδού γιατί ήταν ο Στέφαν Ράντιτς ως τη τελευταία του πνοή ένας άμείληκτος αντίπαλος του φραγκιστικού κροατικού κινήματος και του μεγαλοσερβικού Βαλκανισμού. 'Η μόνη σωτηρία έγκειται στον κοινό αγώνα των μικρών καταπιεζομένων λαών ενάντια στις κυρίαρχες άστικές κυβερνήσεις, ντόπιες η ξένες, που εγκαθίστανται απ' το έξωτερικό.

Τέτοιες ήταν οι κυρίαρχες ιδέες του Στέφαν Ράντιτς, τέτοια ήταν τα κύρια σημεία του προγράμματος και της πολιτικής του ΗΡSS, τέτοια είναι η ήχώ του αγροτικού κροατικού λαού. Με μια τέτοια ιδεολογία και με τέτοιες γνώμες άπέκτησε το ΗΡSS την έμπιστοσύνη της κροατικής αγροτίας και έγινε πολύ γρήγορα η μόνη αντιπροσωπεία της κροατικής αγροτίας. Οι έκλογικές έπιτυχίες του ΗΡSS στη Κροατία δε μπορούν να συγκριθούν με τις έπιτυχίες κανενός αγροτικού κόμματος κανενός άλλου κράτους.

Στην ιδεολογία του όμως, προσαρμοσμένη στις ανάγκες της εποχής και στην άριθμητική του δύναμη, θα έπρεπε το ΗΡSS να προσθέσει και την επαναστατική άπόφαση. Και είναι αυτό έκεινο

балқан فدەراسиони

هر اون بش كونده انتشار ايدر
بالقان مظلوم ملتريتك و اقليتريتك مجموعه سيدر

يوغوسلاويه حكومتى ناصل بر حكومتدرا؟

ايشته جانني بر مثال: كچنلرده زاغرب محكمهسى ۷۷ پولىتقه مظلونلردن ايكيىنى اعدامه ديكرلرني ۲۸۰ سنه كورك جزاسيله محكوم ايتمشدر.

قروآنيه محكمه لريتك حكملرى بويله اولدقدن صوركه سائر محكمه لرى قياس ايتملى. . . بلا روقه حكومتك اوردوسى جزينه نك اوچده بريني يه يور. بو اوردو تكميل بالقانه حاكم اولمق غايهسى طاشيمقدهدر. بو مدهش اصرافات ايله يوغوسلاويا كويلوسى اككى بيله تدارك ايدمه جك حاله كلىشدر. كويلونك بورجى بش ملياره بالغ اولمشدر. ويركيلر او قدر آغبردركه بلا روقه ژاندارمهسى كويلونك نهمى وارسه جبراً ويركى مقابلي غضب ايتمكدهدر. كلم، يورغان آرتق قالمامشدر. باقبر، صجرله قدر ژاندارمه لى طرفندن غضب ايدلمكدهدر. باقملر متغلبه نك حسابلرني ايشلر اونلر ايشته دكلرى قدر پارا استقراض ايدر، چكر، فقط آلنان پارا اعاده ايدلمز. همان تكميل يوغوسلاويا اراضىسى. بلا روقه چتهسى اعضاسنك باطوبو بد تصرفلرني كچمشدر اكثر رؤساي مامورين چيقتلكره، قوناقله مالكدرد. كويلو اككسز، عمليه ايشسزدر. مملكتك تكميل ثروتى مامورينك، صرب ملتى زىكلىريتك و اجنى سرمايه دارلرنيك اللرندهدر. يوغوسلاوياده ملل مظلومه ميانده اك اليم و اك تحمل سوز وضعيتنده بولنان قوصوه آرنأؤدليله ماكدونىالي لردن. آرنأؤد حقتده بلا روقه نك ارتكاب ايتديكى احما پولىتقه سنك اليم صفحاتنى بو غزته ستونلرنده دفعتاله تشرىخ ايتمشدك. ماكدونىالي لريك وضعيتلر ده قوصوه ليلريك وضعيتلرندن آشاغى قالماز قوصوده آرنأؤدجه اوقومق و يازمق نه قدر آغبر بر جرم ايسه يوغوسلاويا ماكدونىاسندهده بلغارجه اوقوبوب يازمق جرمدر. يوغوسلاويادهكى ماكدونىالي لير آرنأؤدلى كى حقوق مدنيه و سياسيه دن محرومدرلو. بر ماكدونىالي سربست تجارت ايدمز. كچه بوله چقماز. ويكيىنى صربدن بر قاچ مثل فضله اوددر. ايشى محكمه يه دوشسه بر صرب قارشوشنده دائماً حقسز چيقار. اوسته محكمه مصارفنى و سائردهنى اوددر.

آغاريله ر منحصرأ ماكدونىالي يه يوكله تيلر. بلا روقه يه خاص اولان بو سيستم احما پولىتقهسى بو طرزده دها بر ايكي سنه دوام ايدرسه قوصوده آرنأؤد قالميه حق ماكدونىادهده بلغار. پروفيسور كامل بالا

يوغوسلاويا حكومتى، راسى، قانلى قاتل قرال علكساندر ايله اعضاسى، عسكرى ضابطانى قلىقندن متشكل بلا روقه چته سندن عبارتدر. بو چته، بر سنه دنبرى، بالمخاصه پارلامنتونى قياذوب ژيو قوويچك ديقتارلغنى اعلان ايتديكى كوندنبرى مملكتده آچيقدن بيوك صربيه پولىتقه سنى اعلان ايتمشدر قانونسز ايشلين و غير مسؤل اولان بو چته حكومتى، مملكتنى قانا بوغوشدر معلومدركه ۱۹۲۸ ده قروآت، سلون، قره داغ قوصوه، ماكدونىا الخ ملل مظلومه اعاده حریت و استقلال ليرجون واسع مياصده بر جنبه تشكيل ايدهرك حرب ره ژيئمه قارشى مجادلاننى توحيد و توزين ايتمشدر. يوغوسلاوياده كوندن كونه آرمغه باشلايان بو مجاهدات مليه، بياض آل چته سنك و خشتنى آرتديردى. حق و قانونى سلاحله صوصد يرمه قالقشدى قروآت كويلوسى باباسى استه فان راديچي و ارقداش لرينى اسقوپچيانه يره سرديلر. بونى متعاقب پارلامنتونى قياتديلر و بو صورتله قانونلره خاتمه ويرديلر. بو تاريخدن اعتبارأ يوغوسلاوياده رسماً اهالى نك حقوق مدنيه و سياسيه لرى آرتق قالمامشدر. بو تاريخ، بو قانلى تاريخ 6 janvier 1928 در.

بو تاريخدن صوركه يوغوسلاوياده كى تكميل سياسى جمعيتلر انبا ايدلمشدر تكميل ملي، فكري، انسانى، صلح پرور جمعيتلر، تشكيلاتلر قياتيلشدر بو كونكى كونده قرال علكساندر، بياض آل چتهسى لايستل عما بعلدر. قرون وسطى ده كى باربار ايتيلاسى ادارهسى بو كون يوغوسلاوياده تماميله حكومتمادر. بلا روقه اعضاسى، پوليس و ژاندارمه كاملاً سفربر حالدهدر. بو چته افرادى قيليچلرني، سونكولرني بيله تمشلر هر طرفدن ملل مظلومه نك بلى باشلى رجالتى احما يه قالقشمشدر. ندهيش، توقيف، اشكنجه، قتل حكومتك، حكومت آباراتك يكانه ايشى در. حكومته، محكمه، قانون اورته دن قالدبرلشدر. يالكر تشكيلات مليهسى، سائر ملل محكومده دن دها قوتلى، دها منظم اولان قروآته ده صورتأ محكمه لره ايش كوردبرلتمكده ايسه ده بو محكمه لرده دخى عسكرى قوماندانلرى رياست ايتمكدهدر.

ποὺ δὲν ἔκανε ὁ Στέφαν Ράντσε. Γιατὶ, ἐν συνεχείᾳ τῆς ἀστικῆς τοῦ πολιτικῆς μὲν ἰσορροπίας καὶ τῆς ἀτομικῆς τοῦ ἰδιοσυγκρασίας, εἶχε τὴν ἐσφαλμένη ἀντίληψη ὅτι τὸ κροατικὸ ζήτημα, καὶ τὸ ζήτημα τοῦ καθεστώτος στὴ βαλκανικὴ Χερσόνησσο θὰ μπορούσε νὰ λυθῆι μὲ τὴν λαοκρατικὴν σφαῖρα τῶν ἐκλογῶν. Ἀπὸ τὴν ἐσφαλμένη ἀντίληψη τῆ πλήρωσε πρῶτα μὲ τὴ συνθηκολόγησιν τοῦ τοῦ 1925,

ὅταν τὸ HRSS μὲ τὴ πὸ ταπεινὴ δουλοπρέπεια ἔσβυσε ἀπ' τὸ ὄνομα τοῦ τοῦ ψηφίου R (Δημοκρατικὸ) καὶ ἔγινε HSS — Ἀγροτικὸ Κροατικὸ Κόμμα. Ἐπειτα πλήρωσε αὐτὴ τὴν ἀπάτη τοῦ μὲ τὴ ζωὴ τοῦ, ὅταν στὴν 20 'Ιουνίου 1928, ὁ Ποδνισα Ράτσιτσε ἔξετέλεσε τὴν εἰς θάνατο καταδικαίαν τοῦ Στέφαν Ράντσε, ποὺ ἀποφασίστηκε ἐπὶ κρυφῶ. (Ἐπεται συνέχεια.)

Prix de la simple Edition: A ou B: par No.: doll.: 0.05; fr. suisse: 0.25; fr. frs.: 1.25; mark: 0.20; schilling: 0.30. Abonnement 6 mois: doll.: 0.60; fr. suisses: 3.-; fr. frs.: 15.-; marks: 2.40; schillings: 3.60.

SOMMAIRE
Notre nouvelle adresse: **Wien, IX., Postamt 71, Postfach 50**
Prière d'adresser tout envoi d'argent à **„La Fédération Balkanique“**
— Postscheckkonto No. **D-75.796 Wien, Autriche** —

Prix de la double Edition: A et B: par No.: doll.: 0.10; fr. suisse: 0.50; fr. frs.: 2.50; mark: 0.40; schilling 0.60. Abonnement: 6 mois: doll.: 1.20; fr. suisses: 6.-; fr. frs.: 30.-; marks: 4.80; schillings 7.20.

Texte croate (pages 2865—2867)
Svima prijateljima „Balkanske Federacije!“ — St. Karašević: Proces 29-orice u Beogradu — D. Vlahov: Društvo Naroda i nacionalno manjine — K. Ivačić: Službeno organizovanje „oduševljenja“

Texte albanais (pages 2871—2873)
Miles: Ç' interesa mpron dhe Ç' qellime ndjek „Bashkimi Kombtar“? — I. Drawskii: E shkuare dhe e artimia e lëvizjes së bujkut kroat

Texte bulgare (pages 2868—2871)
До всички приятели на «Валканска Федерация»! — Д. Доростолски: «Свободни» избори в Добруджа — Суморов: Македонския «свинко» — Д. Доростолски-Добруджа: «Секвестра» върху имотите на българските поданици в Добруджа, добруджанското население, Хагската конференция и добруджанския въпрос

Texte grec (pages 2874—2875)
Π-ρος: Ἡ ἑλληνο-τουρκικὴ συμφωνία — Π. Μαδρος: Ἡ πολιτικὴ κρίσις στὴν Ἑλλάδα — Φαίδων: Ἐνάντια στὴ τρομοκρατία στὴ Γιουγοςλαβία — I. Ντράβου: Τὸ παρελθόν καὶ τὸ μέλλον τοῦ κροατικοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος

Texte turc (pages 2876)
پروفیسور کامل بالا: یوغوسلاویا حکومتی ناصل بر حکومتدرا؟